

Sprawozdanie z działalności urzędów górniczych w roku 2019

Wyższy Urząd Górniczy

Wyższy Urząd Górniczy

Sprawozdanie z działalności urzędów górniczych w roku 2019

Wyższy Urząd Górniczy

ul. Poniatowskiego 31

40-055 Katowice

tel.: 32 736 17 00

faks: 32 251 48 84

e-mail: wug@wug.gov.pl

www.wug.gov.pl

www.wug.bip.info.pl

© Copyright by Wyższy Urząd Górniczy, Katowice 2020

Spis treści

Przedmowa Prezesa Wyższego Urzędu Górniczego	5
Mapy właściwości miejscowych OUG w Polsce	7
I. Podstawa prawna działalności i zadania urzędów górniczych	8
II. Zakres podmiotowy nadzoru i kontroli	10
1. Realizacja celów i zadań operacyjnych urzędów górniczych w roku 2019	11
2. Działalność podstawowa urzędów górniczych	11
2.1. Zatwierdzanie planów ruchu zakładów górniczych	11
2.2. Dopuszczanie i kontrola wyrobów stosowanych w zakładach górniczych	12
2.3. Wydawanie pozwoleń i zezwoleń	13
2.4. Badanie prawidłowości rozwiązań stosowanych w górnictwie lub przewidzianych do stosowania przez przedsiębiorców	15
2.5. Gospodarka złożem, zagospodarowanie przestrzenne i ochrona środowiska	15
2.6. Stwierdzanie i uznawanie kwalifikacji oraz nadawanie uprawnień	20
2.7. Przejmowanie oraz udostępnianie dokumentacji mierniczo-geologicznej zlikwidowanych zakładów górniczych	22
2.7.1. Przejmowanie dokumentacji mierniczo-geologicznej zlikwidowanych zakładów górniczych	22
2.7.2. Udostępnianie dokumentacji mierniczo-geologicznej	23
2.8. Działalność kontrolna urzędów górniczych i dochodzenia powypadkowe	24
2.8.1. Działalność kontrolna okręgowych urzędów górniczych i Specjalistycznego Urzędu Górniczego	24
2.8.2. Działalność kontrolna Wyższego Urzędu Górniczego	26
2.8.3. Badania powypadkowe	26
2.9. Stwierdzone nieprawidłowości i zatrzymane roboty	28
2.10. Działalność represyjna	29
2.11. Działalność komisji powoływanych przez Prezesa WUG	32
2.12. Nadzór nad szkoleniami w górnictwie	34
2.13. Inspirowanie i wspomaganie badań naukowych w górnictwie	35

2.14. Stosowanie przyrządów pomiarowych przez nadzór górniczy	36
2.15. Działalność związana z ustalaniem opłaty podwyższonej w związku z prowadzeniem nielegalnej eksploatacji	37
3. Działalność kontrolna Wyższego Urzędu Górniczego w jednostkach podległych oraz kontrola wewnętrzna	39
3.1. Działalność kontrolna Wyższego Urzędu Górniczego w jednostkach podległych	39
3.2. Kontrola wewnętrzna w Wyższym Urzędzie Górniczym	40
4. Rozpatrywanie skarg i wniosków	40
4.1. Skargi, wnioski i petycje załatwiane przez Wyższy Urząd Górniczy	40
4.2. Skargi, wnioski i petycje załatwiane przez okręgowe urzędy górnicze i Specjalistyczny Urząd Górniczy	40
5. Reprezentowanie Skarbu Państwa w sprawach roszczeń z tytułu szkód wywołanych ruchem zakładu górniczego	41
6. Działalność legislacyjna	42
7. Współpraca z instytucjami publicznymi i przedsiębiorstwami	42
8. Współpraca z zagranicą	44
9. Działalność informacyjna i wydawnicza	46
10. Zatrudnienie i budżet	46
10.1. Zatrudnienie w urzędach górniczych	46
10.2. Budżet	47
10.2.1. Budżet w układzie zadaniowym	48

Przedmowa Prezesa Wyższego Urzędu Górniczego

Szanowni Państwo

Minął kolejny, trudny rok dla polskiego górnictwa. Rok niezwykle, bo będący również rokiem kontynuacji obchodów 100-lecia odrodzenia się państwa polskiego. Już wtedy, to znaczy u zarania II Rzeczypospolitej, zdawano sobie sprawę z faktu, że najważniejsze dla prawidłowego i bezpiecznego działania zakładów przemysłu wydobywczego jest funkcjonowanie sprawnych i efektywnych organów nadzoru górniczego w ramach spójnego zbioru precyzyjnych i czytelnych przepisów górniczych. Ten przekaz jest wciąż aktualny.

Po stu latach, polski przemysł wydobywczy znowu jest w okresie wielkiego przełomu. Odbywa się jego głęboka restrukturyzacja, zwłaszcza górnictwa węgla kamiennego, które jest potencjalnie najbardziej niebezpiecznym środowiskiem pracy (choć według statystyk, górnictwo generuje mniej wypadków niż inne dziedziny gospodarki, takie jak przetwórstwo przemysłowe, budownictwo, transport czy rolnictwo). Warto w tym miejscu dodać, że od końca 2019 roku funkcję nadzorczą nad Prezesem Wyższego Urzędu Górniczego pełni Minister Aktywów Państwowych. Niezmiennie natomiast, podstawowym aktem prawnym regulującym kwestie związane z działalnością górniczą jest pochodząca z roku 2011 ustawa – Prawo geologiczne i górnicze wraz z wydanymi na jej podstawie aktami wykonawczymi.

Dzisiejsze górnictwo musi sprostać rosnącym wymaganiom ekonomicznym, lecz równocześnie realizować cele produkcyjne, przy uwzględnieniu obowiązujących standardów bezpieczeństwa. Branża wydobywcza podlega stałym przemianom, zarówno organizacyjnym, jak i tym, które są efektem zmian legislacyjnych. Trzeba jednak pamiętać, że działaniom tym muszą towarzyszyć zintegrowane z nimi działania organów nadzoru górniczego, instytucji państwowych, naukowych oraz przedsiębiorców, załóg górniczych i związków zawodowych, a także wszystkich tych osób, które wiedzą i doświadczeniem wspierają proces poprawy warunków pracy i ochrony zdrowia pracowników. Co się tyczy działań polskiej nauki w tej dziedzinie, to najczęściej inspirowana jest ona potrzebami strategii i polityki nadzoru górniczego w zakresie bhp i ochrony zdrowia. Podejmuje ona realizację zadań badawczo-rozwojowych, które przyczyniają się do osiągnięcia postępu i coraz lepszych standardów w tym obszarze.

Nie jest również możliwe wypełnianie misji Wyższego Urzędu Górniczego, obejmującej m.in. poprawę stanu bezpieczeństwa i ochronę zdrowia górników, optymalizację gospodarki złożami oraz ograniczanie uciążliwości wpływu górnictwa na ludzi i środowisko, bez współpracy z samorządami, Zakładem Ubezpieczeń Społecznych, Państwową Inspekcją Pracy, Urzędem Dozoru Technicznego, Narodowym i Wojewódzkimi Funduszami Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej, Stowarzyszeniem Inżynierów i Techników Górnictwa.

Musimy pamiętać, że bezpieczeństwo ma nie tylko wymiar humanitarny, lecz także ekonomiczny. Istotne w związku z tym są rozwiązania pozwalające optymalizować stosowaną profilaktykę i wyrażać ryzyko w kategoriach ekonomicznych. Odpowiedzialność w tym zakresie, to świadomość, że poprawa bhp nie może być przedmiotem jedynie działań doraźnych. Niebezpieczne warunki pracy i zachowania pracowników pociągają za sobą nie tylko ten najwyższy koszt, jakim jest utrata życia i zdrowia ludzkiego, ale i powodują określone, często wysokie straty ekonomiczne. Nie wolno zatem i nie oplatę się oszczędzać na bezpieczeństwie.

Jednak bezpieczne warunki pracy i bezpieczne zachowania pracowników nie powstają samoistnie. Muszą one być kształtowane według z góry przyjętego programu, z zapewnieniem odpowiednich środków oraz przy uwzględnieniu wymagań obowiązujących przepisów. Powszechnie wiadomo, że kierowanie polityką bezpieczeństwa w nowoczesnym przedsiębiorstwie wymaga profesjonalnej kadry i zastosowania właściwych metod.

Dlatego niezmiennie od wielu lat, jednym z najważniejszych elementów mogących powodować ograniczenie skutków ciągłego wzrostu poziomu zagrożeń naturalnych i technicznych, jest podejmowanie odpowiednich, bardziej skutecznych działań prewencyjnych i profilaktycznych oraz dobre przygotowanie górników do świadomego i rzetelnego wykonywania obowiązków pracowniczych na wszystkich stanowiskach pracy. Kluczową rolę odgrywają tu, wspomniane już, czytelne i precyzyjne przepisy prawa. Nikt nie może mieć wątpliwości, że dobre prawo

sprzyja bezpieczeństwu pracy. Ogranicza też niekorzystne skutki działalności górniczej oraz powoduje poprawę jej efektywności ekonomicznej. Działania instytucji nadzoru górniczego w tym zakresie są bardzo szerokie, a do najistotniejszych z nich należą:

- organizowanie szkoleń i powierzanie ich prowadzenia osobom mającym odpowiednie uprawnienia,
- porządkowanie przepisów technicznych, co może ograniczyć wzrost wypadków spowodowanych błędami pracowników, czyli tzw. czynnikiem ludzkim,
- zwrócenie jeszcze większej uwagi na profilaktykę zdrowotną, w tym na szczegółowe badania wstępne i okresowe wybranych grup pracowniczych (np. po 40. roku życia), zwłaszcza kardiologiczne — bo jest to praktycznie jedyna przyczyna zgonów naturalnych w miejscu pracy.

Wszelkie działania organów nadzoru górniczego niezmiennie dążą do tego, aby respektowane były podstawowe prawa człowieka, jakimi są ochrona życia i zdrowia oraz prawo do bezpiecznych i higienicznych warunków pracy. Zdajemy sobie bowiem sprawę z faktu, że istnieje potrzeba podnoszenia społecznej świadomości zagrożeń obecnych w środowisku pracy, jak też promowania inicjatyw mających na celu ich eliminowanie lub ograniczanie.

Realizacja zadań postawionych przed Wyższym Urzędem Górniczym wymaga pracy wielu osób. Profesjonalizm, z jakim podchodzą one do swoich obowiązków pozwala mi wierzyć, że w roku 2020 mamy szansę zobaczyć efekty ich działań — poprawę szeroko rozumianego bezpieczeństwa w zakładach górniczych.

Prezes Wyższego Urzędu Górniczego

Adam Mirek

Mapy właściwości miejscowych OUG w Polsce

Mapa właściwości miejscowych OUG w woj. śląskim i opolskim

I. Podstawa prawna działalności i zadania urzędów górniczych

Zadania nadzoru górniczego w roku 2019 były wykonywane przez Wyższy Urząd Górniczy (dalej: WUG) z siedzibą w Katowicach, Specjalistyczny Urząd Górniczy (dalej: SUG) z siedzibą w Katowicach, którego właściwość miejscowa obejmuje cały kraj, oraz 11 okręgowych urzędów górniczych (OUG), tzn.:

- OUG w Gdańsku;
- OUG w Gliwicach;
- OUG w Katowicach;
- OUG w Kielcach;
- OUG w Krakowie;
- OUG w Krośnie;
- OUG w Lublinie;
- OUG w Poznaniu;
- OUG w Rybniku;
- OUG w Warszawie;
- OUG we Wrocławiu.

Mapy właściwości miejscowych okręgowych urzędów górniczych w Polsce publikujemy na stronie 7.

Urzędy górnicze zapewniają realizację zadań organów nadzoru górniczego określonych przepisami ustawy z dnia 9 czerwca 2011 r. — Prawo geologiczne i górnicze (Dz. U. z 2019 r. poz. 868, z późn. zm.) oraz innymi przepisami.

Organy nadzoru górniczego sprawują nadzór i kontrolę nad ruchem zakładów górniczych, w szczególności w zakresie:

- bezpieczeństwa i higieny pracy;
- bezpieczeństwa pożarowego;
- ratownictwa górniczego;
- gospodarki złożami kopalin w procesie ich wydobywania;
- ochrony środowiska i gospodarki złożem, w tym według kryterium wykonywania przez przedsiębiorców obowiązków określonych w odrębnych przepisach lub na ich podstawie;
- zapobiegania szkodom;
- budowy i likwidacji zakładu górniczego, w tym rekultywacji gruntów po działalności górniczej.

Ponadto sprawują nadzór i kontrolę nad:

- podmiotami zawodowo trudniącymi się ratownictwem górniczym, w zakresie przestrzegania przez nie przepisów dotyczących ratownictwa górniczego;
- podmiotami wykonującymi w zakresie swej działalności zawodowej czynności powierzone im w ruchu zakładu górniczego;
- wykonywaniem robót geologicznych, o których mowa w art. 86 ustawy z dnia 9 czerwca 2011 r. — Prawo geologiczne i górnicze (dalej: Pgg);
- szkoleniem osób wykonujących czynności w ruchu zakładu górniczego lub wykonujących roboty geologiczne, o których mowa w art. 86 Pgg;
- podmiotami prowadzącymi działalność określoną w art. 2 ust. 1 Pgg.

Prezes WUG jest centralnym organem administracji rządowej, właściwym w sprawach nadzoru górniczego, działającym (do 28 lutego 2020 r.) pod nadzorem ministra właściwego do spraw energii, a od 29 lutego 2020 roku ministra właściwego do spraw gospodarki złożami kopalin, który w szczególności:

- jest organem wyższego stopnia w rozumieniu Kodeksu postępowania administracyjnego w stosunku do dyrektorów okręgowych urzędów górniczych oraz dyrektora SUG, a także sprawuje nadzór nad ich działalnością;
- powołuje, w drodze zarządzenia, komisje do opiniowania stanu bezpieczeństwa powszechnego, związanego z ruchem zakładu górniczego, stanu bezpieczeństwa pracy w górnictwie oraz stanu rozpoznania

i zwalczania zagrożeń w zakładach górniczych, a także może powoływać inne stałe lub doraźne kolegalne organy doradcze i opiniotwórcze, określając ich nazwę, skład, zakres zadań, tryb pracy oraz sposób obsługi;

- gromadzi i archiwizuje dokumentację mierniczo-geologiczną zlikwidowanych zakładów górniczych oraz udostępnia ją, na zasadach i w sposób określony w przepisach o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie;
- jest wyspecjalizowanym organem kontroli wyrobów wprowadzonych do obrotu w rozumieniu przepisów ustawy z dnia 30 sierpnia 2002 r. o systemie oceny zgodności (Dz. U. z 2019 r. poz. 155), w odniesieniu do wyrobów przeznaczonych do stosowania w ruchu zakładu górniczego;
- jest organem nadzoru rynku w rozumieniu przepisów ustawy z dnia 13 kwietnia 2016 r. o systemach oceny zgodności i nadzoru rynku (Dz. U. z 2019 r. poz. 544) w odniesieniu do wyrobów przeznaczonych do stosowania w ruchu zakładu górniczego;
- prowadzi działalność promocyjną i informacyjną w zakresie związanym z zadaniami organów nadzoru górniczego;
- inicjuje prace naukowo-badawcze oraz inicjuje i podejmuje przedsięwzięcia w zakresie poprawy bezpieczeństwa pracy i ochrony zdrowia w górnictwie, wdrożenia postępu technicznego w dziedzinie górnictwa, racjonalnej gospodarki złożami kopalin oraz ograniczenia uciążliwości oddziaływania górnictwa na ludzi i środowisko;
- ustala kierunki i wytyczne działania urzędów górniczych, a także może wydawać dyrektorom okręgowych urzędów górniczych oraz dyrektorowi SUG polecenia dotyczące podjęcia określonych czynności oraz żądać od nich informacji będących w ich posiadaniu;
- dokonuje kompleksowego sprawdzenia i oceny stanu bezpieczeństwa powszechnego związanego z ruchem zakładu górniczego, stanu bezpieczeństwa pracy w górnictwie, stanu rozpoznania i zwalczania zagrożeń w zakładach górniczych, stanu ratownictwa górniczego oraz innych zagadnień związanych z prowadzeniem ruchu zakładów górniczych, a także przedkłada właściwym organom informacje, opinie i wnioski w tej dziedzinie;
- sporządza roczne sprawozdania z działalności urzędów górniczych;
- wykonuje zadania w zakresie bezpieczeństwa działalności polegającej na poszukiwaniu, rozpoznawaniu lub wydobywaniu węglowodorów ze złóż w granicach obszarów morskich Rzeczypospolitej Polskiej.

Prezes WUG wydaje decyzje m.in. w sprawach:

- nadania uprawnień rzeczoznawcy do spraw ruchu zakładu górniczego;
- dopuszczenia niektórych wyrobów do stosowania w zakładach górniczych;
- zgody na odstąpienie przez przedsiębiorcę od wymagań przewidzianych w niektórych przepisach prawa geologicznego i górniczego;
- zakazu wykonywania niektórych czynności w ruchu zakładu górniczego albo zakładu;
- nałożenia kary pieniężnej, w szczególności na przedsiębiorcę albo kierownika ruchu zakładu górniczego.

Dyrektorzy właściwych urzędów górniczych, w drodze decyzji, m.in.:

- zatwierdzają plany ruchu zakładów górniczych oraz zakładów;
- wydają pozwolenia na oddanie do ruchu w zakładzie górniczym: podstawowych obiektów, maszyn i urządzeń, obiektów podziemnego zakładu górniczego stanowiących ściany prowadzone w warunkach specjalnych oraz obiektów podziemnego zakładu górniczego stanowiących oddziały eksploatujące partie złóż rud miedzi w warunkach specjalnych, określonych w przepisach wydanych na podstawie Pgg;
- wydają pozwolenia na nabywanie, przechowywanie, używanie materiałów wybuchowych przeznaczonych do użytku cywilnego lub wytwarzanie materiałów wybuchowych metodą *in situ*, dla przedsiębiorców wykonujących działalność gospodarczą w zakresie określonym w Pgg oraz przedsiębiorców wykonujących roboty strzałowe powierzone im w ruchu zakładu górniczego albo zakładu;
- wydają pozwolenia na przechowywanie lub używanie sprzętu strzałowego w ruchu zakładu górniczego;
- ustalają opłatę podwyższoną za działalność w zakresie poszukiwania lub rozpoznawania złóż kopalin oraz wydobywania kopalin ze złóż wykonywaną bez wymaganej koncesji oraz za działalność wykonywaną bez zatwierdzonego albo podlegającego zgłoszeniu projektu robót geologicznych, z wyjątkiem działalności wykonywanej w granicach obszarów morskich Rzeczypospolitej Polskiej.

W celu zapewnienia wykwalifikowanej kadry dla prowadzenia ruchu zakładów górniczych oraz zakładów, organy nadzoru górniczego stwierdzają posiadanie kwalifikacji do wykonywania czynności niektórych osób kierownictwa i dozoru ruchu zakładów górniczych oraz zakładów, czynności mierniczych górniczych oraz geologów górniczych, czynności geofizyków górniczych w podziemnych zakładach górniczych, a także czynności niektórych osób kierownictwa w podmiotach zawodowo trudniących się ratownictwem górniczym.

II. Zakres podmiotowy nadzoru i kontroli

Według stanu na 31 grudnia 2019 roku, nadzorem i kontrolą urzędów górniczych było objętych 7 576 zakładów górniczych, tj.:

- 43 podziemne zakłady górnicze, w tym:
 - 20 kopalń wydobywających węgiel kamienny, prowadzących działalność w 30 ruchach,
 - 14 kopalń węgla kamiennego w likwidacji (w strukturach Spółki Restrukturyzacji Kopalń S.A.),
 - 2 kopalnie węgla kamiennego w budowie,
 - 3 kopalnie rud miedzi,
 - jedna kopalnia rud cynku i ołowiu,
 - jedna kopalnia soli,
 - jeden zakład górniczy wydobywający gips i anhydryt,
 - jeden zakład górniczy wydobywający solankę do celów leczniczych;
- 7 416 odkrywkowych zakładów górniczych, w tym:
 - 10 zakładów prowadzących działalność dotyczącą złóż kopalin objętych własnością górniczą (wśród nich 5 zakładów górniczych wydobywających węgiel brunatny, 3 zakłady wydobywające kruszywa z dna Bałtyku i 2 kopalnie gipsu),
 - 7 406 zakładów prowadzących działalność dotyczącą złóż kopalin objętych prawem własności nieruchomości gruntowej;
- 95 otworowych zakładów górniczych, tj.:
 - 8 zakładów górniczych ropy naftowej i gazu ziemnego, w tym 2 zakłady górnicze wydobywające kopaliny na obszarach morskich Rzeczypospolitej Polskiej, 2 zakłady górnicze funkcjonujące jako Oddziały Polskiego Górnictwa Naftowego i Gazownictwa S.A., tj. Oddział w Sanoku i Oddział w Zielonej Górze (obejmujące łącznie 54 kopalnie ropy naftowej lub gazu ziemnego oraz 7 podziemnych magazynów gazu ziemnego, w tym 2 – funkcjonujące poza krajowym systemem gazowniczym, w strukturze Oddziału w Zielonej Górze – podziemne magazyny gazu ziemnego zaazotowanego), oraz 4 zakłady górnicze funkcjonujące w strukturach innych podmiotów,
 - 2 zakłady górnicze soli, w tym 1 w likwidacji (w zakładzie górniczym IKS „Solino” funkcjonują 2 kopalnie, tj. KSiPMRiP „Góra” oraz KS „Mogilno”),
 - 2 kopalnie siarki,
 - 77 zakładów górniczych wydobywających wody lecznicze, termalne i solanki,
 - 3 zakłady górnicze eksploatujące metan z pokładów węgla,
 - 2 kawernowe podziemne magazyny gazu (KPMG Mogilno oraz KPMG Kosakowo w rozbudowie),
 - jedno podziemne składowisko odpadów w likwidacji („Otyń”).

Nadzorem i kontrolą było objętych również:

- 22 zakłady prowadzące działalność określoną w art. 2 ust. 1 Pgg, w tym Centralny Zakład Odwadniania Kopalń;
- 186 zakładów wykonujące roboty geologiczne, o których mowa w art. 86 Pgg.

Ponadto nadzorowano ponad 3900 oddziałów podmiotów usługowych wykonujących w zakresie swej działalności zawodowej czynności powierzone im w ruchu zakładów górniczych, zatrudniających ogółem 54 635 pracowników (liczba oddziałów podmiotów usługowych ma charakter szacunkowy ze względu na powtarzalność realizowanych usług w ramach kilku zakładów). Nadzorem i kontrolą urzędów górniczych objęte były również jednostki organizacyjne trudniące się szkoleniem osób wykonujących czynności w ruchu zakładu górniczego albo zakładu oraz 3 podmioty zawodowo trudniące się ratownictwem górniczym.

We wszystkich nadzorowanych zakładach i podmiotach było zatrudnionych 183 121 pracowników, w tym 107 130 pracowników w kopalniach węgla kamiennego.

1. Realizacja celów i zadań operacyjnych urzędów górniczych w roku 2019

Nadzór górniczy w Polsce realizuje swoje zadania i kompetencje m.in. na podstawie kilkuletniego, całostowego planu działania – strategii. Rok 2019 był drugim rokiem, w którym realizowano nową „Strategię działania urzędów górniczych na lata 2018–2020”. Sformułowane w strategii cele dotyczą, zasadniczo, podniesienia poziomu bezpieczeństwa w polskich kopalniach, a także zwiększenia sprawności działania nadzoru górniczego. Są to:

1. Poprawa bezpieczeństwa pracy i ochrona zdrowia górników.
2. Ograniczenie liczby wypadków i niebezpiecznych zdarzeń w związku z wyrobami stosowanymi w górnictwie.
3. Optymalne zagospodarowanie złóż kopalin oraz ograniczenie uciążliwości oddziaływania górnictwa na ludzi i środowisko.
4. Stworzenie nowych ram działania urzędów górniczych w dziedzinie komunikacji społecznej.

Cele długoterminowe, sformułowane w strategii, zostały uszczegółowione w „Planie operacyjnym urzędów górniczych na rok 2019”. Do celów przyporządkowano mierniki wykonania, pozwalające na precyzyjne określenie, w jakim stopniu dany cel został osiągnięty.

„Plan operacyjny urzędów górniczych na rok 2019” był podstawą do sporządzenia rocznych planów pracy komórek organizacyjnych i samodzielnych wydziałów WUG oraz rocznych planów pracy okręgowych urzędów górniczych i SUG. W planach tych określono konkretne czynności do wykonania, tak aby zrealizować adekwatne zadania operacyjne. Uwzględniono w nich również zadania własne komórek, wydziałów i urzędów, wykraczające poza plan operacyjny, mające charakter uzupełniający.

Roczne plany pracy komórek, wydziałów i urzędów umożliwiły m.in. przełożenie zadań wynikających z planu strategicznego i planu operacyjnego na konkretne zadania pracowników lub stanowisk funkcjonujących w ich strukturze.

W „Planie operacyjnym urzędów górniczych na rok 2019” przewidziano do realizacji 38 zadań operacyjnych w ramach 13 celów operacyjnych. Stopień realizacji celów operacyjnych i strategicznych w roku 2019 był mierzony przy pomocy 37 mierników. Plan ten został, co do zasady, wykonany. Znakomita większość progów satysfakcji została osiągnięta lub nawet przekroczona.

Pracownicy inspekcyjno-techniczni wykonali ogółem więcej niż zakładano dniówek roboczych. Należy zaznaczyć, że średnia liczba tych dniówek, wykonanych przez pracownika inspekcyjno-technicznego w ramach planowanej działalności kontrolnej w okręgowych urzędach górniczych i SUG, przekroczyła zakładany poziom, a w przypadku pracowników inspekcyjno-technicznych WUG osiągnęła zaplanowaną wartość.

Nieliczne przypadki nieosiągnięcia progów satysfakcji wynikały głównie z przyczyn niezależnych od nadzoru górniczego. Jeśli było to możliwe, niezrealizowane zadania zostały uwzględnione przy planowaniu działalności nadzoru górniczego na rok 2020.

2. Działalność podstawowa urzędów górniczych

2.1. Zatwierdzanie planów ruchu zakładów górniczych

Plany ruchu zakładów górniczych są sporządzane przez przedsiębiorcę, odrębnie dla każdego zakładu górniczego. Plany te, sporządzane, co do zasady, z uwzględnieniem warunków określonych w koncesji oraz w projekcie zagospodarowania złoża, m.in. określają szczegółowe przedsięwzięcia niezbędne w celu zapewnienia:

- wykonywania działalności objętej koncesją;
- bezpieczeństwa powszechnego;
- bezpieczeństwa pożarowego;
- bezpieczeństwa osób przebywających w zakładzie górniczym, w szczególności dotyczące bezpieczeństwa i higieny pracy;
- racjonalnej gospodarki złożem;
- ochrony elementów środowiska;

- ochrony obiektów budowlanych;
- zapobiegania szkodom i ich naprawy.

W roku 2019 dyrektorzy okręgowych urzędów górniczych wydali łącznie 2156 pozytywnych dla wnioskodawców decyzji dotyczących planów ruchu zakładów górniczych, w tym 991 decyzji w sprawie zatwierdzenia planów ruchu oraz 1165 decyzji w sprawie zatwierdzenia dodatków do planów ruchu. Szczegółowe dane dotyczące liczby zatwierdzonych planów ruchu oraz dodatków do planów ruchu przedstawiono w tabeli 1.

Tabela 1. Liczba planów ruchu i dodatków do planów ruchu zatwierdzonych w roku 2019

Nazwa urzędu	Liczba planów ruchu	Liczba dodatków do planów ruchu	Ogółem
OUG w Gdańsku	70	32	102
OUG w Gliwicach	31	110	141
OUG w Katowicach	40	207	247
OUG w Kielcach	100	65	165
OUG w Krakowie	147	123	270
OUG w Krośnie	95	157	252
OUG w Lublinie	100	59	159
OUG w Poznaniu	180	94	274
OUG w Rybniku	33	174	207
OUG w Warszawie	83	28	111
OUG we Wrocławiu	112	116	228
Razem	991	1 165	2 156

2.2. Dopuszczanie i kontrola wyrobów stosowanych w zakładach górniczych

W zakresie swoich kompetencji Prezes WUG sprawuje nadzór i kontrolę nad wyrobami stosowanymi w zakładach górniczych oraz, w drodze decyzji administracyjnej, dopuszcza do stosowania w ruchu zakładu górniczego następujące wyroby:

- elementy górniczych wyciągów szybowych;
- głowice eksploatacyjne (wydobywcze) wraz z systemami sterowania, z wyłączeniem głowic podmorskich, stosowane w zakładach górniczych wydobywających kopaliny otworami wiertniczymi;
- urządzenia transportu linowego, kolejki podwieszane, kolejki spągowe oraz ich podzespoły, a także wozy do przewozu osób i wozy specjalne oraz pojazdy z napędem spalinowym do przewozu osób;
- maszyny i urządzenia elektryczne oraz aparaturę łączeniową na napięcie powyżej 1 kV prądu przemiennego lub powyżej 1,5 kV prądu stałego;
- systemy łączności, bezpieczeństwa i alarmowania;
- zintegrowane systemy sterowania kompleksów wydobywczych i przodkowych;
- taśmy przenośnikowe;
- sprzęt strzałowy (w zakresie dotyczącym urządzeń do mechanicznego wytwarzania i ładowania materiałów wybuchowych oraz wozów i pojazdów do przewożenia lub przechowywania środków strzałowych).

Wykonując swoje ustawowe zadania, Prezes WUG w roku 2019 wydał:

- 193 decyzje o dopuszczeniu wyrobów przeznaczonych do stosowania w zakładach górniczych;
- 113 decyzji zmieniających warunki stosowania wyrobów wydanych we wcześniejszych decyzjach o dopuszczeniu wyrobów;
- 21 decyzji umarzających postępowanie w sprawie dopuszczenia wyrobu do stosowania w zakładach górniczych wobec braku przedmiotowości wniosku albo wycofania wniosku przez wnioskodawcę;

- 43 postanowienia zobowiązujące producentów do przeprowadzenia w ruchu zakładu górniczego prób wyrobów w celu potwierdzenia prawidłowości przyjętych rozwiązań konstrukcyjnych.

W zakładach górniczych oprócz wyrobów dopuszczonych do stosowania, stosuje się wyroby spełniające wymagania dotyczące oceny zgodności, określone w następujących dyrektywach prawa Unii Europejskiej oraz rozporządzeniach Parlamentu Europejskiego i Rady Unii Europejskiej (WE):

- dyrektywie 2006/42/WE z dnia 17 maja 2006 r. w sprawie maszyn, zmieniającej dyrektywę 95/16/WE;
- dyrektywie 2014/28/UE z dnia 26 lutego 2014 r. w sprawie harmonizacji ustawodawstw państw członkowskich odnoszących się do udostępniania na rynku i kontroli materiałów wybuchowych przeznaczonych do użytku cywilnego;
- dyrektywie 2014/29/UE z dnia 26 lutego 2014 r. w sprawie harmonizacji ustawodawstw państw członkowskich odnoszących się do udostępniania na rynku prostych zbiorników ciśnieniowych;
- dyrektywie 2014/30/UE z dnia 26 lutego 2014 r. w sprawie harmonizacji ustawodawstw państw członkowskich odnoszących się do kompatybilności elektromagnetycznej;
- dyrektywie 2014/32/UE z dnia 26 lutego 2014 r. w sprawie harmonizacji ustawodawstw państw członkowskich odnoszących się do udostępniania na rynku przyrządów pomiarowych;
- dyrektywie 2014/34/UE z dnia 26 lutego 2014 r. w sprawie harmonizacji ustawodawstw państw członkowskich odnoszących się do urządzeń i systemów ochronnych przeznaczonych do użytku w atmosferze potencjalnie wybuchowej;
- dyrektywie 2014/35/UE z dnia 26 lutego 2014 r. w sprawie harmonizacji ustawodawstw państw członkowskich odnoszących się do udostępniania na rynku sprzętu elektrycznego przewidzianego do stosowania w określonych granicach napięcia;
- dyrektywie 2014/68/UE z dnia 15 maja 2014 r. w sprawie harmonizacji ustawodawstw państw członkowskich odnoszących się do udostępniania na rynku urządzeń ciśnieniowych;
- rozporządzeniu 2016/425 z dnia 9 marca 2016 r. w sprawie środków ochrony indywidualnej oraz uchylenia dyrektywy Rady 89/686/EWG;
- rozporządzeniu 2016/1628 z dnia 14 września 2016 r. w sprawie wymogów dotyczących wartości granicznych emisji zanieczyszczeń gazowych i pyłowych oraz homologacji typu w odniesieniu do silników spalinyowych wewnętrznego spalania przeznaczonych do maszyn mobilnych nieporuszających się po drogach.

Prezes WUG, zgodnie z regulacjami zawartymi w przepisach prawa dotyczących wyrobów wprowadzonych do obrotu i przeznaczonych do stosowania w zakładach górniczych, prowadzi:

- kontrole spełniania przez wyroby wymagań lub kontrole w zakresie stwarzania przez wyroby zagrożenia;
- postępowania w sprawie wprowadzonych do obrotu lub oddanych do użytku wyrobów niezgodnych z wymaganiami lub stwarzających zagrożenie.

W ramach nadzoru rynku w roku 2019 przeprowadzono ogółem 35 kontroli, w czasie których skontrolowano 68 wyrobów. W przypadku jednego wyrobu stwierdzono niezgodności z innymi wymaganiami i wszczęto postępowanie.

2.3. Wydawanie pozwoleń i zezwoleń

Materiały wybuchowe stosowane w górnictwie

W zakładach górniczych mogą być stosowane materiały wybuchowe przeznaczone do użytku cywilnego (środki strzałowe w rozumieniu Pgg) oraz sprzęt strzałowy, tj.: wyroby służące do bezpiecznego:

- przewożenia środków strzałowych;
- przenoszenia środków strzałowych;
- przechowywania środków strzałowych;
- sporządzania materiałów wybuchowych;
- wprowadzania materiałów wybuchowych;
- wprowadzania ładunków materiału wybuchowego;
- konstruowania obwodów strzałowych;
- sprawdzania obwodów strzałowych;
- odpalania ładunków materiałów wybuchowych;
- wykonywania więcej niż jednej czynności wymienionych powyżej.

W roku 2019 dyrektorzy okręgowych urzędów górniczych wydali łącznie 8 pozwoleń na nabywanie, przechowywanie, używanie materiałów wybuchowych przeznaczonych do użytku cywilnego lub na wytwarzanie materiałów wybuchowych metodą *in situ* oraz 35 pozwoleń na przechowywanie i używanie sprzętu strzałowego.

Prezes WUG nadaje także numery identyfikacyjne materiałom wybuchowym przeznaczonym do użytku cywilnego (z wyłączeniem wyrobów pirotechnicznych oraz materiałów niebezpiecznych klasy 4.1) i wpisuje je do rejestru. W roku 2019 wydano 17 świadectw nadania takich numerów identyfikacyjnych. Aktualny rejestr materiałów wybuchowych przeznaczonych do użytku cywilnego udostępniany jest na bieżąco w Biuletynie Informacji Publicznej WUG (dalej: BIP).

Oddanie do ruchu obiektów, maszyn i urządzeń zakładu górniczego

W roku 2019 liczba decyzji dyrektora SUG zezwalających na oddanie do ruchu podstawowych obiektów, maszyn i urządzeń podziemnego zakładu górniczego wyniosła 87. Decyzje te dotyczyły:

- 3 szybów i szybików wraz z wyposażeniem;
- 23 górniczych wyciągów szybowych;
- 2 stacji wentylatorów głównych;
- 26 centrali i dyspozytorni wraz z systemami łączności, bezpieczeństwa i alarmowania oraz magistralnymi sieciami telekomunikacyjnymi;
- 33 urządzeń, instalacji i sieci elektroenergetycznych wysokiego i średniego napięcia, zasilających obiekty, maszyny i urządzenia objęte właściwością dyrektora SUG.

Natomiast dyrektorzy okręgowych urzędów górniczych wydali 41 decyzji zezwalających na oddanie do ruchu w zakładzie górniczym podstawowych obiektów, maszyn, urządzeń oraz niektórych ścian i oddziałów.

Zgody na odstąpienie od wymagań przewidzianych w przepisach prawa

W szczególnych przypadkach, uzasadnionych warunkami bezpieczeństwa lub gdy jest to niezbędne do wprowadzenia postępu technicznego, przeprowadzenia prac naukowo-badawczych lub doświadczalnych, Prezes WUG na wniosek przedsiębiorcy może, w drodze decyzji, wyrazić na czas oznaczony, nie dłuższy niż 5 lat, zgodę na odstąpienie przez przedsiębiorcę od określonych wymagań przewidzianych w przepisach określających szczegółowe wymagania dotyczące prowadzenia ruchu poszczególnych rodzajów zakładów górniczych oraz szczegółowe wymagania dotyczące przechowywania i używania środków strzałowych i sprzętu strzałowego w ruchu zakładu górniczego – na podstawie art. 120 ust. 3 Pgg.

W roku 2019 Prezes WUG wydał:

- 31 decyzji w zakresie prowadzenia ruchu poszczególnych rodzajów zakładów górniczych, dotyczących:
 - zagrożeń wentylacyjnych,
 - zagrożenia sejsmicznego i tąpnięć,
 - zagrożenia wodnego,
 - wykonywania robót strzałowych,
 - prowadzenia prac spawalniczych w podziemnych wyrobiskach górniczych,
 - jazdy ludzi przenośnikami taśmowymi,
 - urządzeń i instalacji elektroenergetycznych i teletechnicznych,
 - górniczych wyciągów szybowych,
 - innych zagadnień organizacyjnych i technicznych w ruchu zakładu górniczego;
- dwie decyzje w zakresie przechowywania i używania środków strzałowych i sprzętu strzałowego w ruchu zakładów górniczych.

Pozwolenia budowlane

Górnictwo jest obecnie jedyną gałęzią gospodarki, dla której ustawowe zadania z zakresu administracji architektoniczno-budowlanej i nadzoru budowlanego wykonują organy specjalistyczne. Dodać należy, że w odróżnieniu od organów powszechnych, które tworzą odrębne struktury w zakresie administracji architektoniczno-budowlanej oraz nadzoru budowlanego, działalność organów nadzoru górniczego w tej dziedzinie obejmuje równolegle obydwa obszary zagadnień. Skalę działalności urzędów górniczych w sferze budownictwa obrazuje

przede wszystkim liczba nadzorowanych na terenie całego kraju obiektów budowlanych zakładu górniczego. Według stanu na dzień 31 grudnia 2019 roku jest ich 10 957 (3 081 budynków i 7 876 budowli). Funkcjonują one w strukturach 621 zakładów górniczych.

Wykonując ustawowe zadania administracji architektoniczno-budowlanej, w roku 2019 organy nadzoru górniczego wydały łącznie 326 decyzji o pozwoleniu na wykonywanie robót budowlanych. Na liczbę tę składają się 222 decyzje, których przedmiotem były obiekty nowowznoszone bądź przebudowa lub remont obiektów istniejących, oraz 104 decyzje zezwalające na rozbiórkę obiektów budowlanych zakładu górniczego. Ponadto zamiar dokonania przez inwestora istotnych odstępstw od zatwierdzonego wcześniej projektu budowlanego skutkowało wydaniem 12 decyzji o zmianie pozwolenia na budowę. Prowadzono również 512 postępowań w sprawach zgłoszeń robót budowlanych, dokonywanych w trybie art. 30 ust. 1 lub art. 31 ust. 2 ustawy z dnia 7 lipca 1994 r. — Prawo budowlane (Dz. U. z 2019 r. poz. 1186, z późn. zm.). Po zakończeniu realizacji inwestycji (lub jej wyodrębnionej części) wydano 79 decyzji o pozwoleniu na użytkowanie obiektu budowlanego. W ramach uprawnień nadzoru budowlanego, w 6 przypadkach wstrzymano roboty budowlane prowadzone z naruszeniem przepisów prawa.

2.4. Badanie prawidłowości rozwiązań stosowanych w górnictwie lub przewidzianych do stosowania przez przedsiębiorców

Na podstawie art. 172 ust. 1 Pgg, przy wykonywaniu nadzoru i kontroli, właściwy organ nadzoru górniczego może badać prawidłowość rozwiązań stosowanych lub przewidzianych przez przedsiębiorcę do stosowania. Właściwy organ nadzoru górniczego może, na podstawie art. 172 ust. 2 Pgg, w drodze decyzji, nakazać przedsiębiorcy sprawdzenie prawidłowości rozwiązań stosowanych lub przewidzianych do stosowania, a także wskazać sposób tego sprawdzenia.

Prawidłowość stosowanych rozwiązań technicznych sprawdzana była podczas kontroli prowadzonych w zakładach górniczych oraz w związku z badaniem przyczyn i okoliczności wypadków i awarii, a także niebezpiecznych zdarzeń zaistniałych w ruchu zakładów górniczych.

W roku 2019 organy nadzoru górniczego wydały 33 decyzje nakazujące przedsiębiorcom sprawdzenie prawidłowości stosowanych rozwiązań technicznych.

2.5. Gospodarka złożem, zagospodarowanie przestrzenne i ochrona środowiska

Opiniowanie projektów zagospodarowania złóż

Na mocy art. 26 ust. 3a oraz art. 107 ust. 2a Pgg, od roku 2015 organy nadzoru górniczego opiniują projekty zagospodarowania złóż kopalin określonych w art. 10 ust. 1 Pgg, z wyłączeniem złóż węglowodorów, oraz dodatki do tych projektów. Opiniowaniu podlegają więc jedynie projekty dla złóż: węgla kamiennego, metanu występującego jako kopalina towarzysząca, węgla brunatnego, rud metali z wyjątkiem darniowych rud żelaza, metali w stanie rodzimym, rud pierwiastków promieniotwórczych, siarki rodzimej, soli kamiennej, soli potasowej, soli potasowo-magnezowej, gipsu i anhydrytu, kamieni szlachetnych, pierwiastków ziem rzadkich oraz gazów szlachetnych, bez względu na miejsce ich występowania. W powyższych sprawach organy nadzoru górniczego pełnią funkcję organu eksperckiego, wyrażającego stanowisko dla przedsiębiorcy jeszcze przed wszczęciem postępowań prowadzonych przez organy koncesyjne. W roku 2019 zaopiniowano ogółem 5 projektów zagospodarowania złóż i 29 dodatków do tych projektów.

Ochrona zasobów złóż kopalin

Podstawowym zadaniem organów nadzoru górniczego w odniesieniu do gospodarki złożami kopalin w procesie ich wydobywania jest bezpośredni nadzór i kontrola nad ruchem zakładów górniczych. W tym też zakresie, w procesie opiniowania projektów zagospodarowania złóż, zatwierdzania planów ruchu zakładów górniczych oraz podczas przeprowadzanych kontroli, urzędy górnicze egzekwowały:

- realizację wymagań w zakresie wykorzystania zasobów złóż kopalin określonych w koncesjach oraz projektach zagospodarowania złóż;
- prawidłową i racjonalną gospodarkę złożami kopalin w procesie ich wydobywania oraz prawidłowe prowadzenie ewidencji zmian zasobów złóż w operatach ewidencyjnych;
- sporządzanie, aktualizację i uzupełnianie dokumentacji mierniczo-geologicznej;
- rozpoznawanie i dokumentowanie warunków geologicznych zalegania złóż;
- wymagania dotyczące prawidłowej geologicznej obsługi zakładów górniczych.

Nadzorem objęte były zarówno kopalnie złóż surowców energetycznych, jak i metalicznych, chemicznych oraz skalnych. Ogółem, w zakresie mierniczo-geologicznym, pracownicy urzędów górniczych wykonali 2599 kontrolnych dniówek roboczych, stwierdzając szereg nieprawidłowości, które skutkowały wydaniem decyzji, zaleceń lub zastosowaniem środków represyjnych.

Uzgodnianie projektów miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego

Zgodnie z przepisami ustawy z dnia 27 marca 2003 r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym (Dz. U. z 2018 r. poz. 1945, z późn. zm), projekt miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego – w odniesieniu do zagospodarowania terenów górniczych – wymaga uzgodnienia z właściwym organem nadzoru górniczego. W roku 2019 dyrektorzy okręgowych urzędów górniczych uzgodnili 294 miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego. W prowadzonych w tych sprawach postępowaniach zwracano uwagę, aby projektowane rozwiązania planistyczne z jednej strony umożliwiały wykonywanie przez przedsiębiorców górniczych uprawnień wynikających z koncesji na wydobywanie kopaliny, a z drugiej zapewniały zachowanie warunków bezpieczeństwa ludzi i ochrony środowiska na terenach objętych wpływami eksploatacji. Podkreślić należy, że w ogólnej liczbie uzgodnień, stosunkowo niewielki udział miały uzgodnienia miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego dla terenów górniczych lub ich fragmentów, sporządzanych w trybie art. 104 ust. 2 Pgg. W roku 2019 organy nadzoru górniczego uzgodniły jedynie 5 takich planów.

Opiniowanie projektów studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy

Z mocy ustawy o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym, dla obszaru w granicach administracyjnych gminy sporządza się obowiązkowo studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy. Choć studium nie jest aktem prawa miejscowego, to stanowi istotny element polityki urbanistycznej. Sporządzając studium uwzględnia się m.in. zagrożenia dla bezpieczeństwa ludności i jej mienia oraz występowanie: obszarów zagrożeń geologicznych, udokumentowanych złóż kopalin, zasobów wód podziemnych i terenów górniczych. W studium przedstawia się też obiekty lub obszary, dla których w złożach kopalin wyznacza się filar ochronny oraz obszary wymagające przekształceń, rehabilitacji lub rekultywacji. Organy nadzoru górniczego uczestniczą w procesie tworzenia studiów uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gmin obejmujących tereny górnicze. W roku 2019 wydały 154 opinie odnoszące się do tych opracowań planistycznych.

Uzgodnianie decyzji o warunkach zabudowy i zagospodarowania na terenach górniczych

Celem uzgodnienia warunków zabudowy i zagospodarowania terenu przez organy nadzoru górniczego jest określenie wpływów dokonanej i planowanej eksploatacji górniczej, które powinny być brane pod uwagę w fazie projektowania i realizacji inwestycji, dla zapewnienia bezpieczeństwa konstrukcji obiektu, a także minimalizowania uciążliwości podczas jego użytkowania. W roku 2019, w oparciu o przepisy ustawy o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym, wydano 2868 postanowień uzgadniających zamierzenia budowlane na terenach górniczych (893 w sprawach lokalizacji inwestycji celu publicznego i 1975 dotyczących warunków zabudowy).

Dyrektorzy okręgowych urzędów górniczych zaopiniowali także 287 inwestycji realizowanych na terenach górniczych w trybie przepisów „specustaw”. Najwięcej, bo 196 opinii wydano dla przedsięwzięć objętych ustawą z dnia 10 kwietnia 2003 r. o szczególnych zasadach przygotowania i realizacji inwestycji w zakresie dróg publicznych (Dz. U. z 2018 r. poz. 1474, z późn. zm.). Opiniowano też inwestycje realizowane na podstawie:

- ustawy z dnia 28 marca 2003 r. o transporcie kolejowym (Dz. U. z 2019 r. poz. 710, z późn. zm.);
- ustawy z dnia 12 lutego 2009 r. o szczególnych zasadach przygotowania i realizacji inwestycji w zakresie lotnisk użytku publicznego (Dz. U. z 2018 r. poz. 1380);
- ustawy z dnia 24 kwietnia 2009 r. o inwestycjach w zakresie terminalu regazyfikacyjnego skroplonego gazu ziemnego w Świnoujściu (Dz. U. z 2019 r. poz. 1554, z późn. zm.);
- ustawy z dnia 7 maja 2010 r. o wspieraniu rozwoju usług i sieci telekomunikacyjnych (Dz. U. z 2019 r. poz. 2410);
- ustawy z dnia 8 lipca 2010 r. o szczególnych zasadach przygotowania do realizacji inwestycji w zakresie budowy przeciwpowodziowych (Dz. U. z 2019 r. poz. 933);
- ustawy z dnia 24 lipca 2015 r. o przygotowaniu i realizacji strategicznych inwestycji w zakresie sieci przesyłowych (Dz. U. z 2018 r. poz. 404, z późn. zm.);
- ustawy z dnia 5 lipca 2018 r. o ułatwieniach w przygotowaniu i realizacji inwestycji mieszkaniowych oraz inwestycji towarzyszących (Dz. U. z 2018 r. poz. 1496, z późn. zm.).

Ponadto, na podstawie ustawy z dnia 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko (Dz. U. z 2018 r.

poz. 2081, z późn. zm.), głównie na wnioski inwestorów i projektantów, dyrektorzy okręgowych urzędów górniczych wydali 1422 informacje o warunkach górniczo-geologicznych dla zamierzeń inwestycyjnych na terenach górniczych.

W zakresie zagospodarowania terenów górniczych, na podstawie przepisów ustawy z dnia 9 października 2015 r. o rewitalizacji (Dz. U. z 2018 r. poz. 1398, z późn. zm.), organy nadzoru górniczego zaopiniowały również 2 projekty gminnych programów rewitalizacji.

Opiniowanie projektów zadań proekologicznych w górnictwie

Na podstawie art. 411 ust. 2 ustawy – Prawo ochrony środowiska (Dz. U. z 2019 r. poz. 1396, z późn. zm.) Prezes WUG opiniuje wnioski przedsiębiorców o dofinansowanie ze środków Narodowego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej zadań o charakterze proekologicznym z zakresu górnictwa. W związku z tym, w roku 2019 wydano opinie w odniesieniu do 11 wniosków, przesłanych przez Prezesa NFOŚiGW, o dofinansowanie przedsięwzięć z zakresu górnictwa, złożonych przez następujące podmioty:

- Centralną Stację Ratownictwa Górniczego S.A. – wnioski pn.:
 - „Zakup specjalistycznego wozu bojowego”;
 - „Zakup sprzętu ratowniczego, łączności ratowniczej i aparatury pomiarowej”;
 - Zmiana zakresu rzeczowego przedsięwzięcia pn.: „Zakup specjalistycznego wozu bojowego”.
- Gminę Bytom – wniosek pn.: „Likwidacja zapożarowania hałdy odpadów pogórnich zlokalizowanej przy ul. Magdaleny w Bytomiu”.
- Kopalnię Soli Wieliczka S.A. – wniosek o zmianę zakresu rzeczowego przedsięwzięcia pn.: „Ochrona powierzchni ziemi oraz zasobów wód podziemnych i powierzchniowych przed negatywnymi skutkami zawału komór Baum”.
- Muzeum Górnictwa Węglowego w Zabrzu – wniosek o zmianę zakresu rzeczowego przedsięwzięcia pn.: „Eliminacja zagrożeń i szkodliwych emisji generowanych przez historyczne wyrobisko górnicze Głównej Kluczowej Sztolni Dziedzicznej w obrębie Miasta Zabrze – Etap I”.
- Polskie Górnictwo Naftowe i Gazownictwo S.A. – 2 wnioski pn.: „Opracowanie technologii przedeksploatacyjnego ujęcia metanu z pokładów węgla – eksperyment badawczy w systemie otworów Bielszowice-1K i Bielszowice-2H”.
- Spółkę Restrukturyzacji Kopalń S.A. – wnioski pn.:
 - „Rekultywacja w kierunku leśnym terenu zdegradowanego w Nadleśnictwie Andrychów w wydzieleniu 18i, –a”;
 - „Rekultywacja w kierunku leśnym w oddziale leśnym 163g”;
 - „Rekultywacja w kierunku leśnym działki 180/1 w Zarządzie PGL LP Nadleśnictwa Katowice – teren po byłej oczyszczalni ścieków przy ul. T. Boya-Żeleńskiego”.

Opiniowanie kierunków rekultywacji terenów zdegradowanych działalnością górnictw

Obowiązek opiniowania przez organy nadzoru górniczego decyzji w sprawach rekultywacji gruntów po działalności górniczej wynika z art. 22 ust. 2 pkt 1 ustawy z dnia 3 lutego 1995 r. o ochronie gruntów rolnych i leśnych (Dz. U. z 2017 r. poz. 1161). W postępowaniach dotyczących rekultywacji gruntów po działalności górniczej uczestniczą one w bardzo szerokim zakresie. W roku 2019 wydano ogółem 1047 postanowień w sprawach rekultywacji gruntów, w tym 502 postanowienia dotyczące uznania rekultywacji za zakończoną.

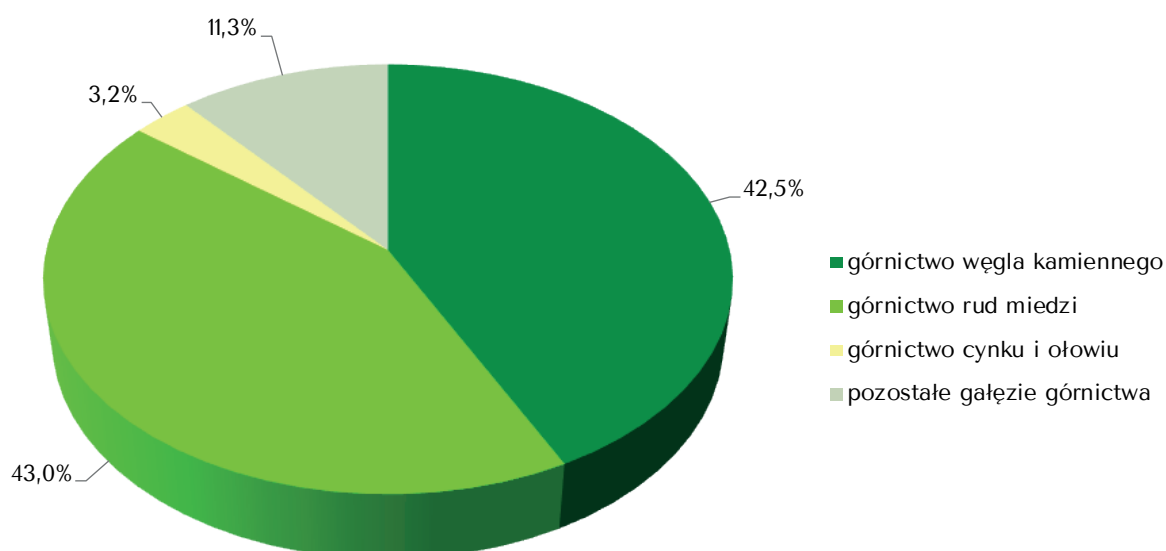
Opiniowanie programów gospodarowania odpadami wydobywczymi

Zgodnie z art. 11 ust. 4 ustawy z dnia 10 lipca 2008 r. o odpadach wydobywczymi (Dz. U. z 2017 r. poz. 1849, z późn. zm.) decyzje zatwierdzające programy gospodarowania odpadami wydobywczymi wydaje się po zasięgnięciu opinii właściwego dyrektora okręgowego urzędu górniczego. W roku 2019 organy nadzoru górniczego wydały 99 postanowień w sprawach dotyczących zatwierdzenia programu gospodarowania odpadami wydobywczymi.

Ograniczenie szkodliwych oddziaływań górnictwa na środowisko

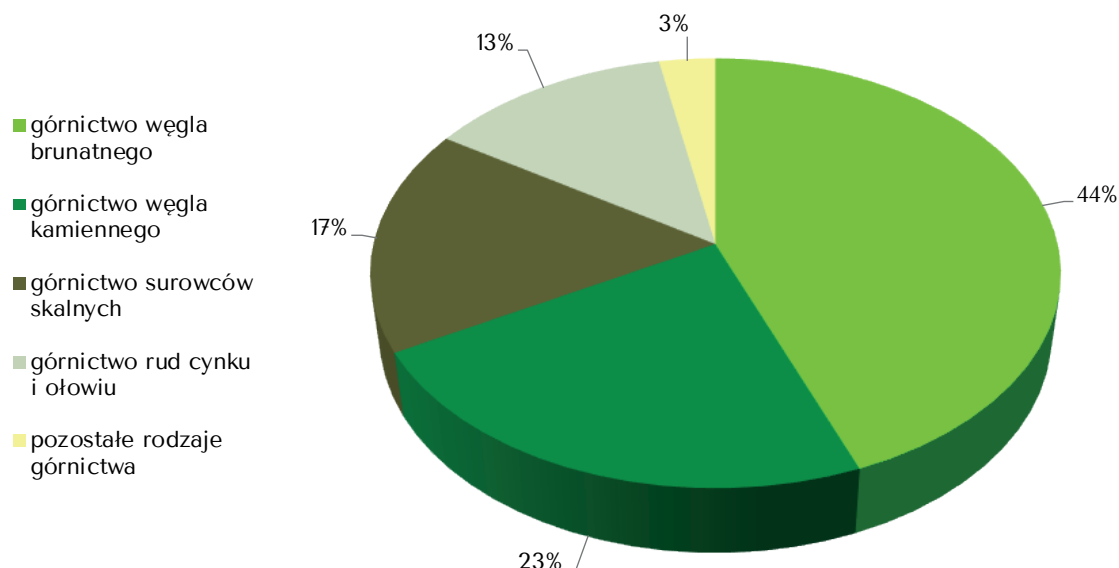
W roku 2019 opracowano raporty w sprawie: gospodarki odpadami wydobywczymi w roku 2018, zagospodarowania wód kopalnianych w roku 2018, a także rekultywacji terenów zdegradowanych działalnością górnictw w roku 2018. Z ww. opracowań wynika, że:

1. W roku 2018 nadzorowane zakłady górnicze wytworzyły 66,2 mln ton odpadów wydobywczych. W porównaniu do roku 2017 stanowi to wzrost o 1,4 mln ton (ok. 2,2%). Procentowy udział odpadów przypadających na poszczególne gałęzie górnictwa przedstawiono na rysunku 1. Największą ilość odpadów, bo 43% (28,5 mln ton), wytworzono w górnictwie rud miedzi. Oznacza to spadek o 1,3 mln ton w stosunku do roku 2017. Nieco mniejsza ilość odpadów – 42,5% (tj. 28,1 mln ton), powstała w kopalniach węgla kamiennego, w tym w kopalniach zlokalizowanych w Górnośląskim Zagłębiu Węglowym 21,5 mln ton, a w kopalni Lubelski Węgiel „Bogdanka” S.A. w Lubelskim Zagłębiu Węglowym 6,6 mln ton. W roku 2018 nastąpiło zmniejszenie ilości odpadów wytworzonych w górnictwie węgla kamiennego o 0,2 mln ton (tj. o ok. 0,7%) w porównaniu z rokiem poprzednim. Należy odnotować, że po raz kolejny górnictwo węgla kamiennego nie było największym wytwórcą odpadów wydobywczych w Polsce. Górnictwo rud cynku i ołowiu, reprezentowane przez jedyną czynną jeszcze kopalnię „Olkusz-Pomorzany”, należącą do ZGH „Bolesław” S.A., wytworzyło w roku 2018 odpady w ilości 2,1 mln ton, co stanowiło 3,2% całości przychodu odpadów górniczych. Ilość wytworzonych odpadów była o 0,9 mln ton większa niż w roku poprzednim. Pozostałe gałęzie górnictwa wytworzyły łącznie 7,5 mln ton (11,3%) odpadów wydobywczych. Są to przede wszystkim zakłady górnicze eksploatujące surowce skalne. W roku 2018 ta grupa zakładów wytworzyła o 2 mln ton więcej odpadów niż w roku 2017. W roku 2018 przychód mas ziemnych lub skalnych (w tym nadkładu), niepodlegających ustawie o odpadach, wyniósł 393,9 mln ton, co stanowi 85,6% całości nieprzydatnego materiału skalnego wydobytego w górnictwie. Masy te stanowi w 94,2% (tj. 371,1 mln ton) nadkład usuwany w trakcie eksploatacji węgla brunatnego.

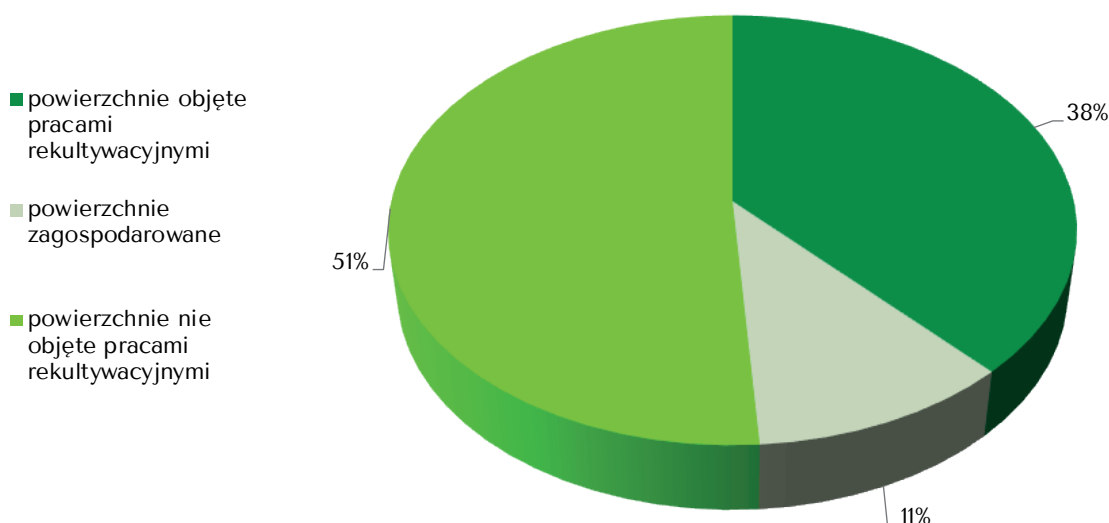
Rys. 1. Procentowy udział odpadów w rozbiciu na poszczególne gałęzie górnictwa w roku 2018

2. W roku 2018 całkowity dopływ wód do zakładów górniczych wynosił niemal 2,7 mln m³/d, z czego do kopalń: węgla brunatnego – 44%, węgla kamiennego – 23%, surowców skalnych – 17%, rud cynku i ołowiu – 13%, a do pozostałych – 3% (rys. 2). Dopływ wód zasolonych dotyczy głównie górnictwa podziemnego i kształtuje się od kilku lat na zbliżonym poziomie. Według danych za rok 2018 bilans dopływu wód zasolonych przedstawiał się następująco: górnictwo węgla kamiennego – 59%, górnictwo rud cynku i ołowiu – 31%, górnictwo rud miedzi – 8% oraz pozostałe rodzaje górnictwa – 2%. Dopływ wód słodkich występuje natomiast głównie w zakładach odkrywkowych i w roku 2018 przedstawiał się następująco: górnictwo węgla brunatnego – 61%, górnictwo surowców skalnych – 24%, górnictwo węgla kamiennego – 9% oraz pozostałe rodzaje górnictwa – 6%. Najistotniejszym zanieczyszczeniem, które pojawia się w wodach powierzchniowych w wyniku odwadniania kopalń węgla kamiennego, jest ładunek chlorków i siarczanów. W roku 2018 ujęto i odprowadzono do wód niemal 3,8 tys. ton/d ładunku soli.

Rys. 2. Bilans dopływów wód z poszczególnych rodzajów górnictwa w roku 2018

3. Powierzchnia gruntów użytkowanych w roku 2018 pod działalność górnictwą wynosiła 42 164,0 ha. W stosunku do roku poprzedniego odnotowano wzrost o 1 146,4 ha, tj. o 2,8%. Największą część, bo 43,1% powierzchni pod działalnością górnictwą, użytkowało górnictwo węgla brunatnego. Górnictwo surowców skalnych oraz górnictwo węgla kamiennego użytkowały – odpowiednio: 39,2% oraz 13,6% powierzchni pod działalnością górnictwą. Poza górnictwem ropy naftowej i gazu ziemnego, użytkującym 2,2% powierzchni gruntów pod działalnością górnictwą, pozostałe rodzaje górnictwa (rudy miedzi, cynku i ołowiu oraz siarka i sól) użytkowały nie więcej niż po 1% powierzchni gruntów. Powierzchnia gruntów, które po zakończeniu działalności górnictwej wymagały rekultywacji, w roku 2018 wynosiła 10 258,4 ha, co stanowiło 24,3% całkowitej powierzchni gruntów użytkowanych przez górnictwo. Stan zaawansowania rekultywacji gruntów i zagospodarowania terenów po działalności górnictwej w odniesieniu do ogólnej powierzchni wymagającej rekultywacji przedstawiono na rys. 3. Zamieszczone na nim dane wskazują, że w roku 2018 38,0% powierzchni gruntów przekształconych działalnością górnictwą było w trakcie rekultywacji, 10,9% powierzchni gruntów zagospodarowywano, natomiast na 51,1% powierzchni gruntów nie podjęto jeszcze prac rekultywacyjnych.

Rys. 3. Stan rekultywacji i zagospodarowania terenów po działalności górnictwej w roku 2018

Ochrona obiektów budowlanych na terenach górniczych i pogórnich

Prowadzona przez przedsiębiorców górniczych eksploatacja kopalni, w szczególności metodą podziemną, skutkuje ujawnianiem się jej wpływów na powierzchnię i obiekty budowlane. Wpływy te charakteryzuje zróżnicowana wielkość oraz zasięg oddziaływania, w zależności od cech górotworu zalegającego nad wybranym złożem oraz charakterystyki dokonanej wcześniej i prowadzonej eksploatacji. Ujawnianie się wpływów eksploatacji przejawia się w postaci: oddziaływań dynamicznych – wstrząsów górotworu, oraz deformacji ciągłych i nieciągłych.

Przedsiębiorca jest zobowiązany do prowadzenia ruchu zakładu w sposób zgodny z przepisami prawa, w szczególności na podstawie planu ruchu zakładu górniczego, z zapewnieniem zachowania bezpieczeństwa powszechnego, ochrony elementów środowiska oraz ochrony obiektów budowlanych. Przedsięwzięcia niezbędne w celu zapewnienia bezpieczeństwa powszechnego, ochrony elementów środowiska, ochrony obiektów budowlanych, zapobiegania szkodom i ich naprawy ujmowane są przez przedsiębiorców górniczych w planach ruchu na podstawie rozporządzenia Ministra Środowiska z dnia 8 grudnia 2017 r. w sprawie planów ruchu zakładów górniczych (Dz. U. z 2017 r. poz. 2293 oraz z 2019 r. poz. 2192). W roku 2019 egzekwowano od przedsiębiorców górniczych wykonanie zaleceń określonych w „Wytycznych w zakresie minimalnych wymagań treści planów ruchu podziemnych zakładów górniczych w aspekcie ochrony powierzchni”. Kontrolowano realizację wynikających z planu ruchu obowiązków przedsiębiorcy w zakresie dotyczącym geodezyjnych pomiarów deformacji, w tym analizy i interpretacji ich wyników po zakończeniu każdego cyklu pomiarowego, monitoringu oddziaływania na powierzchnię wstrząsów generowanych działalnością górniczą oraz rejestrowania zjawisk deformacji nieciągłych. Zwiększony nacisk położono na wytypowane przez organy nadzoru górniczego obszary szczególnie zagrożone, gdzie analizę oddziaływania górniczego na obiekty budowlane, obiekty inżynierskie i infrastrukturę techniczną oraz stosunki wodne przeprowadzano w okresach kwartalnych. Do obszarów szczególnie zagrożonych zaliczono części terenów górniczych:

- Jastrzębskiej Spółki Węglowej S.A. KWK „Pniówek”;
- KGHM Polska Miedź S.A. O/ZG „Lubin” i O/ZG „Rudna”;
- Lubelskiego Węgla „Bogdanka” S.A.;
- PG „SILESIA” Sp. z o.o.;
- Polskiej Grupy Górniczej S.A. KWK „RUDA” Ruch Pokój i KWK „ROW” Ruch Chwałowice;
- TAURON Wydobycie S.A. ZG „Sobieski”;
- Węglokoksu Kraj Sp. z o.o. KWK „Bobrek-Piekary” Ruch Bobrek;
- ZG „SILTECH” Sp. z o.o.

Od szeregu lat w WUG prowadzone jest monitorowanie zakresu działalności górniczej w granicach filarów ochronnych i terenów chronionych, z uwagi na ich szczególny charakter. Corocznie opracowywane są raporty ujmujące kierunki zmian w zakresie wydobycia węgla kamiennego, rud miedzi oraz rud cynku i ołowiu. Z danych zawartych w opracowanym w roku 2019 raporcie, dotyczącym zakresu eksploatacji górniczej za rok 2018, wynika, że wydobycie węgla kamiennego z zastosowaniem podsadzki w dalszym ciągu maleje i w roku 2018 wynosiło 0,3 mln t, co stanowiło jedynie 0,5% całkowitego wydobycia. W zależności od rodzaju eksploatowanej kopaliny wydobycie z filarów ochronnych wynosiło:

- dla węgla kamiennego 10,3 mln t, z czego z zastosowaniem podsadzki 0,3 mln t;
- dla rud miedzi 3,2 mln t, z czego z zastosowaniem podsadzki 2,8 mln t;
- dla rud cynku i ołowiu 0,13 mln t – całość z zastosowaniem podsadzki.

Największe wydobycie z filarów ochronnych uzyskują kopalnie węgla kamiennego, co jest uzasadnione ich ilością. Jednakże wydobycie to sukcesywnie maleje. W stosunku do danych z roku 2000 spadek ten wynosi już 44,0%. Co jednak istotniejsze, w tym samym okresie wydobycie z zastosowaniem podsadzki hydraulicznej zmalało o 93,0%. Maleje również wydobycie rud miedzi z filarów ochronnych. Począwszy od roku 2002, szczytowego dla tego wydobycia, spadek wynosi już 58,9%. W tym samym okresie spadek wydobycia z zastosowaniem podsadzki hydraulicznej wyniósł 54,6%.

Tendencja spadkowa dotyczy także wydobycia rud cynku i ołowiu. Spadek ogólnego wydobycia tej rudy od roku 2002 osiągnął już 64,7%, a w przypadku eksploatacji z filarów ochronnych 88,2%. W porównaniu z wyżej wymienionymi kopalniami wielkości wydobycia były i są nieznaczne, jednakże – co istotne – w procesie realizacji robót eksploatacyjnych podsadzka hydrauliczna ma tu nadal znaczący udział, który w roku 2018 wyniósł 82,4%.

2.6. Stwierdzanie i uznawanie kwalifikacji oraz nadawanie uprawnień

Na podstawie art. 58 ust. 2 Pgg, Prezes WUG stwierdza kwalifikacje m.in. kierowników ruchu podziemnych zakładów górniczych, geofizyków górniczych w podziemnych zakładach górniczych, kierowników jednostek

ratownictwa górniczego, kierowników okręgowych stacji ratownictwa, mierniczych górniczych oraz geologów górniczych – w oparciu o rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 2 sierpnia 2016 r. w sprawie kwalifikacji w zakresie górnictwa i ratownictwa górniczego (Dz. U. poz. 1229). Wykonywanie niektórych czynności w zakresie górnictwa i ratownictwa górniczego wymaga stwierdzenia posiadania kwalifikacji do ich wykonywania, co następuje po przeprowadzeniu egzaminu.

W przypadku WUG właściwą w postępowaniach w sprawie stwierdzenia:

- kwalifikacji do wykonywania czynności w zakresie górnictwa oraz kwalifikacji do wykonywania czynności w zakresie ratownictwa górniczego jest obecnie komisja egzaminacyjna powołana zarządzeniem nr 28 Prezesa Wyższego Urzędu Górniczego z 12 września 2016 r. w sprawie powołania Komisji egzaminacyjnej dla stwierdzenia kwalifikacji w zakresie górnictwa i ratownictwa górniczego (Dz. Urz. WUG z 2019 r. poz. 79);
- kwalifikacji do wykonywania czynności mierniczego górniczego oraz kwalifikacji geologa górniczego jest aktualnie komisja egzaminacyjna powołana zarządzeniem nr 29 Prezesa Wyższego Urzędu Górniczego z 12 września 2016 r. w sprawie powołania Komisji egzaminacyjnej dla stwierdzenia kwalifikacji mierniczego górniczego oraz kwalifikacji geologa górniczego (Dz. Urz. WUG z 2018 r. poz. 77).

W roku 2019, w zakresie właściwości Prezesa WUG, stwierdzono kwalifikacje do wykonywania czynności:

- kierownika ruchu podziemnego zakładu górniczego wydobywającego węgiel kamienny – 14 osobom;
- kierownika ruchu podziemnego zakładu górniczego wydobywającego rudy metali – 3 osobom;
- kierownika ruchu innych rodzajów podziemnych zakładów górniczych – 3 osobom;
- kierownika ruchu zakładów prowadzących działalność określoną w art. 2 ust. 1 Pgg – 5 osobom;
- kierownika jednostki ratownictwa górniczego w podmiotach zawodowo trudniących się ratownictwem górniczym – 6 osobom;
- kierownika okręgowej stacji ratownictwa górniczego w podmiotach zawodowo trudniących się ratownictwem górniczym – 2 osobom;
- geofizyka górniczego w podziemnych zakładach górniczych – 3 osobom;
- mierniczego górniczego – 13 osobom;
- geologa górniczego – 21 osobom.

Wykazy osób, którym stwierdzono kwalifikacje do wykonywania czynności w zakresie górnictwa i ratownictwa górniczego, mierniczego górniczego albo geologa górniczego, są zamieszczane (od 2012 roku) w BIP WUG oraz poszczególnych okręgowych urzędów górniczych.

Prezes WUG nadaje uprawnienia rzeczoznawcy do spraw ruchu zakładu górniczego. Rzeczoznawcami mogą być zarówno osoby prawne, jak i osoby fizyczne.

W roku 2019 wydano 24 decyzje nadające te uprawnienia, w następujących grupach:

- grupie II – naczynia wyciągowe;
- grupie VIII – urządzenia do użytku w przestrzeniach zagrożonych wybuchem;
- grupie IX – urządzenia i sprzęt elektryczny;
- grupie XII – roboty strzałowe;
- grupie XIII – obudowy kotłowe;
- grupie XIV – obudowy szybów;
- grupie XV – zagrożenie metanowe i pyłowe;
- grupie XVI – zagrożenie pożarowe;
- grupie XVII – zagrożenie wodne;
- grupie XVIII – zagrożenie wyrzutem gazów i skał;
- grupie XIX – zagrożenie tąpnięciami;
- grupie XX – zagrożenie klimatyczne;
- grupie XXII – badanie rozwiązań technicznych i organizacyjnych dotyczących poszukiwania, rozpoznawania lub wydobywania węglowodorów ze złóż w granicach obszarów morskich Rzeczypospolitej Polskiej.

Wykaz osób, którym nadano uprawnienia rzeczoznawcy do spraw ruchu zakładu górniczego, jest zamieszczany (od roku 2012) w BIP WUG.

2.7. Przejmowanie oraz udostępnianie dokumentacji mierniczo-geologicznej zlikwidowanych zakładów górniczych

Archiwum Dokumentacji Mierniczo-Geologicznej realizuje nałożone przez Pgg na Prezesa WUG zadania w zakresie gromadzenia, archiwizacji i udostępniania dokumentacji mierniczo-geologicznej zlikwidowanych zakładów górniczych.

Gromadzenie i archiwizowanie dokumentacji mierniczo-geologicznych prowadzone jest zgodnie z wymogami ustawy z dnia 14 lipca 1983 r. o narodowym zasobie archiwalnym i archiwach (Dz. U. z 2019 r. poz. 553, z późn. zm.), natomiast udostępnianie dokumentacji przy uwzględnieniu reguł określonych w ustawie z dnia 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko. Z uwagi na szczególny charakter, znaczenie dla bezpieczeństwa powszechnego oraz wartość historyczną, dokumentacja mierniczo-geologiczna zakwalifikowana została do kategorii archiwalnej „A”, tj. do materiałów archiwalnych, czyli dokumentów przechowywanych zgodnie z polskim prawem archiwalnym wiecznie.

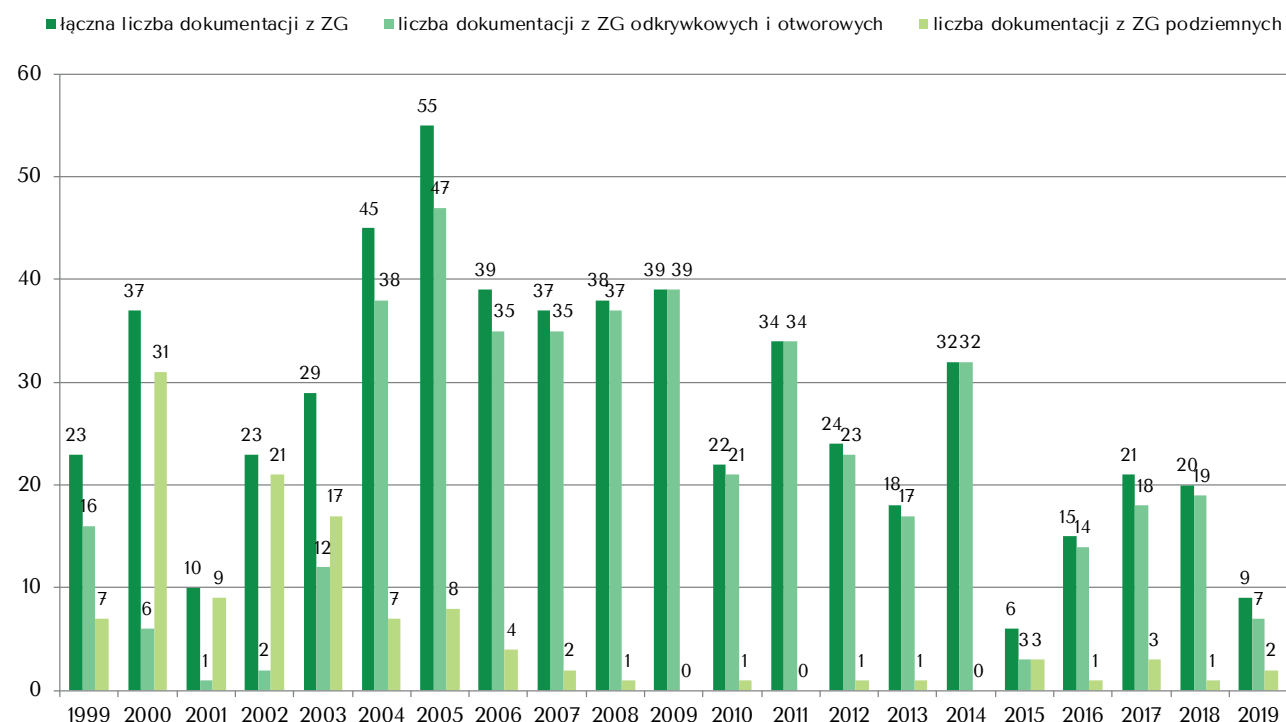
2.7.1. Przejmowanie dokumentacji mierniczo-geologicznej zlikwidowanych zakładów górniczych

Archiwum Dokumentacji Mierniczo-Geologicznej przejmuje dokumentacje mierniczo-geologiczne i inne dokumenty zawierające informacje o środowisku z wszystkich typów zlikwidowanych zakładów górniczych z terenu całego kraju. Sposób i tryb postępowania z przejmowaną dokumentacją został określony w rozporządzeniu Ministra Środowiska z dnia 28 października 2015 r. w sprawie dokumentacji mierniczo-geologicznej (Dz. U. poz. 1941). Dokumentacja przejmowana jest na podstawie spisów zdawczo-odbiorczych oraz protokołu przekazania, pod nadzorem właściwych miejscowo organów nadzoru górniczego.

Przejmowane dokumenty po ich sprawdzeniu i weryfikacji, nadaniu sygnatur (numerów ewidencyjnych wg zasad opracowanych w Archiwum) oraz zaktualizowaniu bazy danych (opisaniu pełnej charakterystyki archiwizowanych dokumentów oraz danych dotyczących miejsca ich składowania) zostały złożone w zależności od rodzaju: na regałach (dokumenty tekstowe) albo mapnikach (dokumenty kartograficzne). O przejęciu dokumentacji mierniczo-geologicznej Archiwum powiadomiło odpowiednie jednostki administracji państwowej i samorządowej oraz właściwe miejscowo oddziały Archiwum Państwowego.

W roku 2019 przejęto dokumentacje mierniczo-geologiczne w pełnym lub częściowym zakresie z 9 zlikwidowanych zakładów górniczych, w tym z 2 zakładów górniczych wydobywających kopalinę metodą podziemnej eksploatacji – Kopalni Węgla Kamiennego „Nowy Wirek” i Kopalni Łupku w Brzezince.

Liczbę przejmowanych dokumentacji w poszczególnych latach działalności Archiwum zobrazowano na rysunku 4.

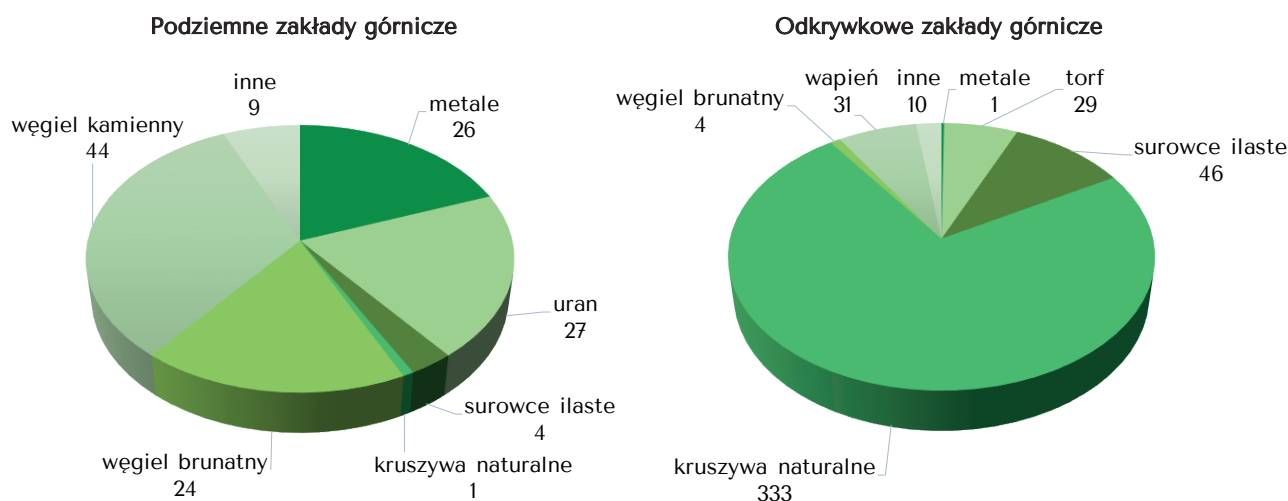

Rys. 4. Liczba dokumentacji przejętych z zakładów górniczych w latach 1999-2019

Przejmowane dokumentacje poszczególnych zlikwidowanych zakładów górniczych stanowią zespoły archiwalne. Zakładane są one dla dokumentacji przekazywanych od przedsiębiorców lub ich następców prawnych, a także dla dokumentacji pozyskanych z archiwów zakładowych okręgowych urzędów górniczych, placówek muzealnych czy też dokumentacji znajdujących się już w zasobach Archiwum.

Do końca roku 2019 założono łącznie 593 zespołów archiwalnych, w tym 454 dla zlikwidowanych zakładów górniczych odkrywkowych, 4 dla zlikwidowanych zakładów górniczych otworowych oraz 135 dla zakładów górniczych prowadzących podziemną eksploatację.

Wśród podziemnych zakładów górniczych, z których przejęte zostały materiały archiwalne, największą grupę stanowią kopalnie węglowe (węgiel kamienny – 44 zespoły, węgiel brunatny – 24 zespoły) oraz rudne (rudę metali – 26 zespołów, rudę uranu – 27 zespołów). Wśród odkrywkowych zakładów górniczych dokumentacje blisko 75% pochodzą z kopalni kruszyw naturalnych. Liczby poszczególnych typów zobrazowane zostały na rysunku 5.

Rys. 5. Liczba dokumentacji z poszczególnych typów zakładów górniczych zgromadzonej w Archiwum

Archiwum, na koniec roku 2019, zarejestrowało 24 996 jednostek archiwalnych.

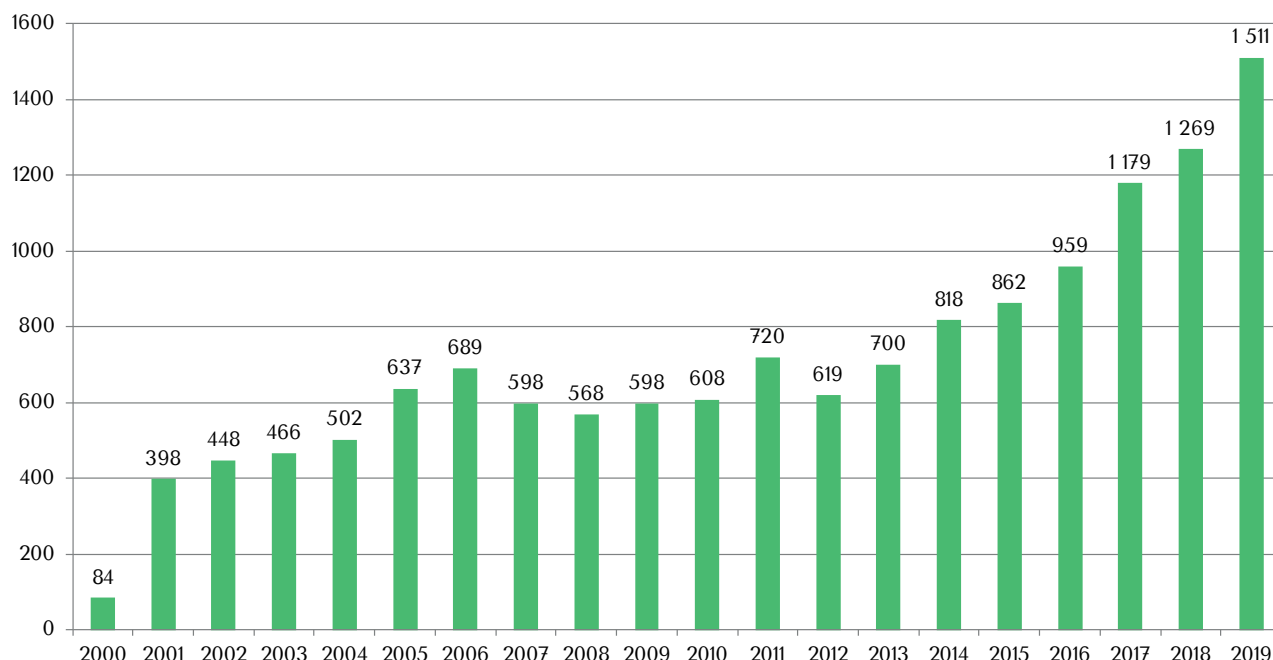
W bazie danych widnieją one jako pojedyncze dokumenty lub jako zbiory dokumentów. Łączny ich zasób w postaci tekstowej i kartograficznej obejmuje blisko 111 tys. dokumentów, w tym prawie 50% stanowią dokumenty kartograficzne. Dokumenty tekstowe liczą ponad 700 mb.

Część dokumentów została przetworzona do postaci elektronicznej. Głównie są to materiały niezbędne dla celów wykorzystywania ich w aplikacjach będących podstawą sporządzania informacji o warunkach geologiczno-górnictwa na terenie pogórnictwa lub dla bezpośredniego ich udostępniania. Na bieżąco skanowane są dokumenty wybrane przez wnioskodawców w siedzibie Archiwum oraz materiały wypożyczone w ramach współpracy z innymi podmiotami.

2.7.2. Udostępnianie dokumentacji mierniczo-geologicznej

Udostępnianie informacji o środowisku i jego ochronie realizowane jest poprzez sporządzanie „Informacji o warunkach geologiczno-górnictwa na terenie pogórnictwa”, przekazanie wybranych kopii dokumentów (w formie papierowej lub elektronicznej) oraz udostępnienie dokumentów do wglądu w siedzibie Archiwum. Informacje udzielane są na pisemny wniosek osoby zainteresowanej, sporządzony według ustalonego wzoru, dostępnego na stronie internetowej www.wug.gov.pl.

W treści informacji określone są warunki geologiczne i górnicze oraz dane dotyczące zakresu dokonanej eksploatacji górniczej, a także, o ile to możliwe, dane o zagrożeniach dla środowiska i przydatności terenu do zabudowy. W uzasadnionych przypadkach lub gdy wnioskodawca zgłasza taką potrzebę, do informacji dołącza się dodatkowo załączniki graficzne (kopie mapy powierzchni, map geologicznych, map wyrobisk górniczych oraz innych dokumentów związanych z działalnością górniczą).

Rys. 6. Liczba informacji o terenach pogórnich wydanych w latach 2000-2019

W roku 2019 rozpatrzono 1511 wniosków o udzielenie informacji o warunkach geologiczno-górnich, a przez cały okres istnienia Archiwum do końca roku 2019 rozpatrzono ich łącznie 14 233. Jak widać z wykresu (rys. 6), od roku 2013 następuje tendencja wzrostowa liczby udostępnionych informacji. W okresie tym zwiększyła się ona o ponad 100%.

Dokumentacja mierniczo-geologiczna zlikwidowanych zakładów górniczych stanowi źródło informacji o środowisku i może być wykorzystywana oraz udostępniona, m.in. dla potrzeb:

- bezpiecznego prowadzenia ruchu w czynnych zakładach górniczych;
- budowy i utrzymania systemu odwadniania w zlikwidowanych podziemnych zakładach górniczych;
- planowania i zagospodarowania przestrzennego terenów pogórnich;
- wydawania decyzji o warunkach zabudowy;
- dochodzenia roszczeń z tytułu szkód pochodzenia górniczego;
- przywracania terenów pogórnich do właściwego stanu;
- uzdatniania terenów poeksploatacyjnych pod zabudowę;
- zapobiegania zagrożeniom dla bezpieczeństwa powszechnego powstającym w wyniku procesów i zjawisk zachodzących w górotworze naruszonym robotami górniczymi.

Z danych statystycznych wynika, że 95% udzielonych przez Archiwum w roku 2019 informacji związane było z planowaniem przestrzennym i potrzebami inwestycyjnymi, a klientami najczęściej korzystającymi z zasobów Archiwum są: właściciele nieruchomości rozpoczynający inwestycje – inwestorzy, projektanci, organy nadzoru budowlanego i administracji architektoniczno-budowlanej.

W ramach wdrażania procedur związanych z zapewnieniem publicznego dostępu do informacji zamieszczano na stronie BIP WUG aktualny spis kart wraz z kartami informacyjnymi dokumentacji mierniczo-geologicznej zlikwidowanych zakładów górniczych. Na koniec roku 2019 zamieszczono łącznie 484 karty informacyjne.

W roku 2019 Archiwum Dokumentacji Mierniczo-Geologicznej obchodziło jubileusz 20-lecia swojego powstania. Z tej okazji odbyło się 6 czerwca 2019 roku w budynku Łaźni Łąncuszkowej Muzeum Górnictwa Węglowego w Zabrze seminarium poświęcone jego działalności.

2.8. Działalność kontrolna urzędów górniczych i dochodzenia powypadkowe

2.8.1. Działalność kontrolna okręgowych urzędów górniczych i Specjalistycznego Urzędu Górniczego

W ramach sprawowanego nadzoru i kontroli nad ruchem zakładów górniczych oraz nad pozostałymi podmiotami i jednostkami, pracownicy inspekcyjno-techniczni okręgowych urzędów górniczych i SUG, w roku 2019 wykonali 18 659 dniówek roboczych, w tym 15 886 w ramach kontroli.

Z ogólnej liczby 15 886 wykonanych kontrolnych dniówek roboczych, ich liczba w ramach kontroli planowanych wyniosła 14 500 (91,3%), w ramach kontroli doraźnych 565 (3,6%), w ramach kontroli powtórnych 36 (0,2%) i w ramach kontroli na wniosek 785 (4,9%).

Ponadto, realizując zadania wynikające z Pgg, pracownicy inspekcyjno-techniczni okręgowych urzędów górniczych i SUG wykonali:

- 1 221 dniówek roboczych w ramach ustalania stanu faktycznego i przyczyn zaistniałych zdarzeń lub wypadków;
- 269 dniówek roboczych w ramach nadzoru nad akcjami ratowniczymi;
- 1 130 dniówek roboczych związanych z postępowaniem dotyczącym działalności bez wymaganej koncesji (nielegalna eksploatacja);
- 153 dniówek roboczych związanych z wykonywaniem innych czynności (np. rekultywacja, szkody).

Szczegółowe dane dotyczące liczby dniówek roboczych wykonanych w roku 2019 przez pracowników inspekcyjno-technicznych okręgowych urzędów górniczych i SUG przedstawiono w tabeli 2.

Tabela 2. Zbiorcze zestawienie dniówek roboczych wykonanych w roku 2019 przez pracowników inspekcyjno-technicznych okręgowych urzędów górniczych i SUG

Urząd górniczy	Kontrolne dniówki robocze wykonane					Kontrolne dniówki robocze w ramach				Ogółem (6-10)
	w zakładach górniczych	w ośrodkach szkoleniowych	w jednostkach ratownictwa górniczego	w pozostałych jednostkach	Ogółem (2-5)	ustalania stanu faktycznego oraz przyczyn zdarzeń i wypadków	nadzoru nad akcjami ratowniczymi	czynności związanych z nielegalną eksploatacją	innych czynności	
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
OUG w Gdańsku	484	0	0	36	520	4	2	157	8	691
OUG w Gliwicach	1 994	8	11	90	2 103	434	62	39	0	2 638
OUG w Katowicach	1 952	7	1	45	2 005	93	140	16	5	2 259
OUG w Kielcach	712	3	0	38	753	31	0	261	69	1 114
OUG w Krakowie	981	5	3	233	1 222	9	11	58	4	1 304
OUG w Krośnie	702	0	0	179	881	4	0	89	0	974
OUG w Lublinie	1 316	6	0	9	1 331	9	23	103	19	1 485
OUG w Poznaniu	1 052	4	5	105	1 166	29	0	106	0	1 301
OUG w Rybniku	1 755	9	3	56	1 823	172	20	59	11	2 085
OUG w Warszawie	642	4	0	39	685	5	0	162	20	872
OUG we Wrocławiu	1 463	14	2	20	1 499	372	11	80	16	1 978
SUG	1 757	0	0	141	1 898	59	0	0	1	1 958
Razem	14 810	60	25	991	15 886	1 221	269	1 130	153	18 659

W ramach działalności kontrolnej prowadzonej w roku 2019 w podziemnych zakładach górniczych przez okręgowe urzędy górnicze w: Gliwicach, Katowicach, Rybniku, Lublinie, Wrocławiu oraz przez SUG, na zmianach innych niż ranna wykonano 474 kontrolnych dniówek roboczych, co stanowi 5,9% wszystkich takich dniówek wykonanych w tych zakładach.

2.8.2. Działalność kontrolna Wyższego Urzędu Górniczego

Pracownicy inspekcyjno-techniczni WUG w ramach działalności kontrolno-nadzorczej w roku 2019 wykonali łącznie 1 419 dniówek roboczych (tabela 3), w tym:

- 1 376 dniówek roboczych kontrolnych w zakładach górniczych oraz innych nadzorowanych podmiotach i jednostkach, w oparciu o ustawę z dnia 6 marca 2018 r. – Prawo przedsiębiorców (Dz. U. z 2019 r. poz. 1292, z późn. zm.);
- 17 dniówek roboczych w ramach ustalania stanu faktycznego i przyczyn zaistniałych zdarzeń lub wypadków oraz nadzoru nad akcjami ratowniczymi;
- 26 dniówek roboczych w ramach nadzoru nad merytoryczną działalnością dyrektorów urzędów (okręgowych urzędów górniczych i SUG).

Szczegółowe dane dotyczące liczby dniówek roboczych wykonanych w roku 2019 przez pracowników inspekcyjno-technicznych WUG przedstawiono w tabeli 3.

Tabela 3. Zbiorcze zestawienie dniówek roboczych wykonanych przez pracowników inspekcyjno-technicznych Wyższego Urzędu Górniczego w roku 2019

Komórka WUG	Kontrolne dniówki robocze wykonane w zakładach górniczych oraz innych podmiotach i jednostkach	Dniówki robocze wykonane w ramach ustalania stanu faktycznego oraz przyczyn zdarzeń i wypadków, a także w ramach nadzoru nad akcjami ratowniczymi	Dniówki robocze wykonane w ramach nadzoru nad merytoryczną działalnością dyrektorów urzędów górniczych	Ogółem
Departament Górnictwa	328	10	10	348
Departament Energomechaniczny	464	7	2	473
Departament Ochrony Środowiska i Gospodarki Złożem	373	0	14	387
Departament Warunków Pracy i Szkolenia	211	0	0	211
Razem	1 376	17	26	1 419

2.8.3. Badania powypadkowe

W roku 2019, w związku z zaistniałymi niebezpiecznymi zdarzeniami, wypadkami oraz zgonami naturalnymi, dyrektorzy okręgowych urzędów górniczych i SUG przeprowadzili i zakończyli 97 badań mających na celu ustalenie stanu faktycznego i przyczyn niebezpiecznych zdarzeń oraz wypadków, tj.:

- 25 badań wypadków śmiertelnych;
- 9 badań wypadków ciężkich;
- 9 badań wypadków zbiorowych;
- 12 badań innych wypadków;
- 2 badań niebezpiecznych zdarzeń;
- 12 badań zgonów naturalnych.

Szczegółową statystykę badań przyczyn i okoliczności niebezpiecznych zdarzeń, wypadków oraz zgonów naturalnych w roku 2019 w poszczególnych urzędach górniczych przedstawiono w tabeli 4.

Tabela 4. Liczba zakończonych przez poszczególne urzędy górnicze w roku 2019 postępowań prowadzonych w celu ustalenia przyczyn i okoliczności niebezpiecznych zdarzeń, wypadków oraz zgonów naturalnych

Urząd górniczy	Badania przyczyn i okoliczności niebezpiecznych zdarzeń oraz wypadków	Badania przyczyn i okoliczności zgonów naturalnych	Ogółem
OUG w Gdańsku	1	0	1
OUG w Gliwicach	20	2	22
OUG w Katowicach	27	6	33
OUG w Kielcach	4	0	4
OUG w Krakowie	1	0	1
OUG w Krośnie	0	1	1
OUG w Lublinie	1	0	1
OUG w Poznaniu	3	1	4
OUG w Rybniku	11	1	12
OUG w Warszawie	1	0	1
OUG we Wrocławiu	23	1	24
SUG	5	0	5
WUG	0	0	0
Razem (OUG +SUG + WUG)	97	12	109

W związku z zatrzymaniem robót górniczych, ruchu maszyn i urządzeń oraz w ramach realizacji wniosków, po niebezpiecznych zdarzeniach, wypadkach i zgonach naturalnych, organy nadzoru górniczego podejmowały m.in. działania profilaktyczne, nakazując:

- po każdym wypadku lub niebezpiecznym zdarzeniu omówić okoliczności oraz przyczyny tych zdarzeń z zainteresowaną załogą zakładów górniczych oraz wdrożyć ustalone działania zapobiegające zaistnieniu podobnych zdarzeń w przyszłości;
- przeprowadzanie szczegółowych analiz projektów eksploatacji w aspekcie weryfikacji stosowanej profilaktyki związanej z występującymi zagrożeniami naturalnymi, adekwatnie do panujących warunków górniczo-geologicznych;

- przeszkolenie pracowników zakładu górniczego w zakresie zasad bezpiecznego wykonywania prac (m.in. przy wykonywaniu ręcznych prac transportowych, przy obsłudze urządzeń elektroenergetycznych i sekcji obudowy zmechanizowanej oraz podczas montażu rurociągów wysokociśnieniowych);
- zbadanie prawidłowości stosowanych rozwiązań technicznych przez uprawnionego rzeczoznawcę do spraw ruchu zakładu górniczego;
- weryfikację zapoznania pracowników podmiotów zewnętrznych zatrudnionych w ruchu zakładu górniczego, z właściwą dla danego stanowiska lub miejsca pracy częścią dokumentu bezpieczeństwa;
- egzekwowanie od pracowników, osób dozoru ruchu i kierownictwa zakładu górniczego oraz podmiotów zewnętrznych, właściwego i rzetelnego przeprowadzania okresowych kontroli urządzeń i instalacji oraz bezzwłocznego reagowania na stwierdzone nieprawidłowości.

2.9. Stwierdzone nieprawidłowości i zatrzymane roboty

Przy wykonywaniu nadzoru i kontroli organ nadzoru górniczego jest obowiązany nakazać usunięcie nieprawidłowości powstałych wskutek naruszenia przepisów stosowanych w ruchu zakładu górniczego lub warunków określonych w planie ruchu zakładu górniczego, a w przypadku działalności prowadzonej na podstawie koncesji udzielonej przez starostę – warunków dotyczących ruchu zakładu górniczego, określonych w tej koncesji. Jeśli stwierdzone zostanie bezpośrednie zagrożenie dla zakładu górniczego, jego pracowników, bezpieczeństwa powszechnego lub środowiska, organ nadzoru górniczego może w całości albo w części wstrzymać ruch tego zakładu lub jego urządzeń, określając warunki wznowienia ich ruchu.

W związku z wynikami kontroli oraz oględzin miejsc niebezpiecznych zdarzeń i wypadków przeprowadzonych w roku 2019, pracownicy inspekcyjno-techniczni urzędów górniczych w wyniku ustalenia stanu faktycznego wstrzymali w 1 586 przypadkach, w całości lub w części, ruch zakładu górniczego lub jego urządzeń, w tym w 1 313 przypadkach w kopalniach węgla kamiennego.

Szczegółowe dane dotyczące liczby wstrzymanych robót górniczych lub wstrzymanego ruchu maszyn i urządzeń w poszczególnych rodzajach zakładów górniczych oraz poszczególnych obszarach w roku 2019 przez pracowników inspekcyjno-technicznych urzędów górniczych przedstawiono w tabeli 5. Najwięcej zatrzymań w kopalniach węgla kamiennego było spowodowanych nieprawidłowym stanem urządzeń energomechanicznych, których zatrzymano 945, w tym 675 urządzeń mechanicznych i 270 urządzeń elektrycznych.

Tabela 5. Wstrzymane przez organy nadzoru górniczego roboty górnicze oraz wstrzymany przez te organy ruch maszyn i urządzeń w zakładach górniczych w roku 2019

Rodzaj zakładu górniczego	Przedmiot wstrzymania							Ogółem
	eksploatacja ścian	drażenie chodników	eksploatacja zabierek	inne roboty górnicze	urządzenia mechaniczne	urządzenia elektryczne	inne urządzenia	
kopalnie węgla kamiennego	87	177	0	76	675	270	28	1 313
pozostałe podziemne zakłady górnicze	0	1	14	20	59	33	0	127
odkrywkowe zakłady górnicze	6	0	0	102	21	9	4	142
otworowe zakłady górnicze wraz z zakładami wykonującymi roboty geologiczne	0	0	0	1	1	0	2	4
Razem	93	178	14	199	756	312	34	1 586

2.10. Działalność represyjna

W roku 2019, podobnie jak w roku 2018, nie wydano decyzji w sprawie nałożenia kary pieniężnej (art. 175 ust. 1 Pgg). Natomiast w tym czasie Prezes WUG wydał 3 decyzje w trybie art. 77 ust. 1 Pgg (zakazujące wykonywania określonych czynności) w odniesieniu do osób kierownictwa i dozoru ruchu zakładów górniczych wykonujących czynności z rażącym niedbalstwem, z naruszeniem ustawy lub rażącym naruszeniem wydanych na jej podstawie przepisów (ukarano jedną osobę dozoru wyższego w związku z wypadkami/niebezpiecznymi zdarzeniami i jedną osobę kierownictwa w związku z kontrolami – dla której decyzje zostały wydane w pierwszej i drugiej instancji).

Organy nadzoru górniczego skierowały do sądów rejonowych 190 wniosków o ukaranie sprawców wykroczeń. Wnioski do sądów rejonowych w 49 przypadkach skierowane zostały w związku z badaniem przyczyn i okoliczności niebezpiecznych zdarzeń i wypadków w zakładach górniczych, a w 141 przypadkach w wyniku przeprowadzonych kontroli w zakładach górniczych. Liczba spraw rozpoznanych przez sądy rejonowe w roku 2019 wyniosła 165.

Suma orzeczonych kar grzywny wyniosła 183 350 zł, a średnia wysokość kary grzywny 1 111 zł. Szczegółowe dane dotyczące liczby wniosków skierowanych do sądów rejonowych oraz dodatkowe dane dotyczące spraw wszczętych w tym zakresie przedstawiono w tabelach 6 i 7.

Tabela 6. Liczba wniosków o ukaranie w sprawach o wykroczenia, skierowanych w roku 2019 przez organy nadzoru górniczego do sądów rejonowych

Urząd górniczy	Liczba wniosków skierowanych do sądów w związku z zaistniałymi niebezpiecznymi zdarzeniami oraz wypadkami	Liczba wniosków skierowanych do sądów w związku z przeprowadzonymi kontrolami	Ogółem
OUG w Gdańsku	0	32	32
OUG w Gliwicach	2	3	5
OUG w Katowicach	26	14	40
OUG w Kielcach	0	8	8
OUG w Krakowie	4	5	9
OUG w Krośnie	0	3	3
OUG w Lublinie	0	11	11
OUG w Poznaniu	0	26	26
OUG w Rybniku	5	11	16
OUG w Warszawie	0	13	13
OUG we Wrocławiu	10	6	16
SUG	2	0	2
WUG	0	9	9
Razem	49	141	190

Tabela 7. Statystyka spraw o wykroczenia oraz liczba osób ukaranych przez sądy rejonowe na wnioszek organów nadzoru górniczego w roku 2019

Urząd górniczy	Liczba wniosków o ukaranie, skierowanych do sądów rejonowych	Liczba wniosków o ukaranie, rozpoznanych przez sądy rejonowe	Orzeczona grzywna (w zł)	Uniewinnienia, przedawnienia, umorzenia, odstąpienia od wymierzenia kary	Liczba osób ukaranych			
					kierownictwo	dozór wyższy	dozór	inne osoby
OUG w Gdańsku	32	21	21 900	0	19	0	2	0
OUG w Gliwicach	5	4	5 000	0	0	1	2	1
OUG w Katowicach	40	33	36 200	0	5	5	11	12
OUG w Kielcach	8	11	11 050	0	3	0	2	6
OUG w Krakowie	9	9	6 700	0	4	1	1	3
OUG w Krośnie	3	4	4 500	0	1	0	0	3
OUG w Lublinie	11	9	6 400	0	5	0	0	4
OUG w Poznaniu	26	26	39 900	0	8	0	1	17
OUG w Rybniku	16	16	13 800	0	1	3	10	2
OUG w Warszawie	13	8	15 200	0	3	0	0	5
OUG we Wrocławiu	16	11	7 500	0	1	2	3	5
SUG	2	2	2 000	0	1	0	1	0
WUG	9	11	13 200	0	5	2	3	1
Razem	190	165	183 350	0	56	14	36	59

W roku 2019 organy nadzoru górniczego oraz pracownicy urzędów górniczych w stosunku do sprawców naruszających obowiązki pracownicze zastosowali w 1017 przypadkach środki oddziaływania wychowawczego przewidziane w art. 41 Kodeksu wykroczeń.

W 57 przypadkach środki oddziaływania wychowawczego zostały zastosowane w związku z nieprawidłowościami stwierdzonymi podczas badania przyczyn i okoliczności zaistniałych niebezpiecznych zdarzeń oraz wypadków (z czego 43 w wyniku pisemnego wystąpienia dyrektorów urzędów górniczych), a w 960 przypadkach w związku z nieprawidłowościami stwierdzonymi podczas kontroli (z czego 957 środków zostało zastosowanych przez pracowników inspekcyjno-technicznych, a 3 zostało zastosowanych w wyniku pisemnego wystąpienia dyrektorów okręgowych urzędów górniczych, SUG lub Prezesa WUG, skierowanego do pracodawcy).

Liczbę środków oddziaływania wychowawczego obrazującą środki zastosowane w związku z nieprawidłowościami stwierdzonymi w związku z zaistniałymi niebezpiecznymi zdarzeniami i wypadkami oraz podczas kontroli przedstawiono w tabeli 8.

Tabela 8. Liczba środków oddziaływania wychowawczego zastosowanych w roku 2019

Urząd górniczy	Liczba zastosowanych środków w związku z niebezpiecznymi zdarzeniami oraz wypadkami			Liczba zastosowanych środków w związku z kontrolami			Łączna liczba zastosowanych środków		
	nałożonych przez pracowników inspekcyjno-technicznych	nałożonych w związku z pismem organu nadzoru górniczego	ogółem	nałożonych przez pracowników inspekcyjno-technicznych	nałożonych w związku z pismem organu nadzoru górniczego	ogółem	nałożonych przez pracowników inspekcyjno-technicznych	nałożonych w związku z pismem organu nadzoru górniczego	ogółem
OUG w Gdańsku	0	0	0	0	0	0	0	0	0
OUG w Gliwicach	0	43	43	280	0	280	280	43	323
OUG w Katowicach	0	0	0	119	0	119	119	0	119
OUG w Kielcach	2	0	2	36	2	38	38	2	40
OUG w Krakowie	0	0	0	38	0	38	38	0	38
OUG w Krośnie	0	0	0	25	0	25	25	0	25
OUG w Lublinie	0	0	0	11	0	11	11	0	11
OUG w Poznaniu	0	0	0	3	1	4	3	1	4
OUG w Rybniku	9	0	9	386	0	386	395	0	395
OUG w Warszawie	0	0	0	0	0	0	0	0	0
OUG we Wrocławiu	0	0	0	39	0	39	39	0	39
SUG	3	0	3	11	0	11	14	0	14
Razem (OUG + SUG)	14	43	57	948	3	951	962	46	1 008
WUG	0	0	0	9	0	9	9	0	9
Razem (OUG + SUG + WUG)	14	43	57	957	3	960	971	46	1 017

W roku 2019 grzywnami w drodze mandatu karnego zostało ukaranych na kwotę 434 000 złotych 988 osób, w tym 103 osoby kierownictwa, 98 osób wyższego dozoru ruchu, 421 osób dozoru ruchu oraz 366 innych osób.

Liczbę osób ukaranych grzywną w drodze mandatu karnego oraz łączną kwotę grzywien nałożonych w tym trybie w roku 2019 przedstawiono w tabeli 9.

Tabela 9. Liczba osób ukaranych grzywną w drodze mandatu karnego oraz łączna kwota grzywien nałożonych w tym trybie w roku 2019

Urząd górniczy	Liczba osób ukaranych	Łączna kwota nałożonych grzywien (w zł)	Liczba osób ukaranych na stanowiskach			
			kierownictwa	dozoru wyższego	dozoru	innych osób w ruchu zakładu górniczego
OUG w Gdańsku	60	27 850	18	0	4	38
OUG w Gliwicach	69	32 000	7	8	41	13
OUG w Katowicach	256	123 100	5	38	170	43
OUG w Kielcach	33	14 500	4	1	7	21
OUG w Krakowie	80	32 100	22	4	21	33
OUG w Krośnie	23	8 500	9	1	5	8
OUG w Lublinie	145	58 700	13	1	42	89
OUG w Poznaniu	31	11 100	8	0	3	20
OUG w Rybniku	147	68 050	5	28	83	31
OUG w Warszawie	46	15 050	3	0	0	43
OUG we Wrocławiu	69	29 900	7	7	30	25
SUG	17	7 750	1	6	8	2
Razem (OUG + SUG)	976	428 600	102	94	414	366
WUG	12	5 400	1	4	7	0
Razem (OUG + SUG + WUG)	988	434 000	103	98	421	366

2.11. Działalność komisji powoływanych przez Prezesa WUG

Prezes WUG obowiązany jest do powoływania komisji do opiniowania stanu bezpieczeństwa powszechnego, związanego z ruchem zakładu górniczego, stanu bezpieczeństwa pracy w górnictwie oraz stanu rozpoznania i zwalczania zagrożeń w zakładach górniczych.

W roku 2019 działały następujące komisje:

- Komisja Bezpieczeństwa Pracy w Górnictwie;
- Komisja do spraw Zagrożeń w Zakładach Górniczych;
- Komisja do spraw Ochrony Powierzchni;
- Komisja do spraw Szkoleń w Górnictwie.

Komisja Bezpieczeństwa Pracy w Górnictwie

Do zadań Komisji należy przedstawianie Prezesowi WUG opinii, wniosków oraz propozycji dotyczących stanu bezpieczeństwa pracy w górnictwie, w szczególności w zakresie:

1. bezpieczeństwa i higieny pracy;
2. stosowania przepisów wydanych na podstawie art. 120 ust. 1, art. 120 ust. 2 albo art. 124 Pgg;
3. zagadnień niewymienionych w pkt 1 i 2, istotnych dla bezpieczeństwa pracy w górnictwie, wskazanych przez Prezesa WUG.

W dniu 13 listopada 2019 roku, w siedzibie WUG, odbyło się jedyne w ubr. posiedzenie Komisji Bezpieczeństwa Pracy w Górnictwie, która w podjętej uchwale przedłożyła Prezesowi WUG następujące opinie:

1. Analiza zgonów naturalnych w górnictwie wskazuje, że główną przyczyną była ostra niewydolność krążeniowo-oddechowa, która doprowadziła do zawału mięśnia sercowego. Za niezbędne uważa się, w celu ograniczenia zgonów naturalnych w górnictwie, podjąć prace badawcze umożliwiające opracowanie metodyki badań prewencyjnych.
2. Niepokojący wzrost wypadków śmiertelnych i ciężkich w podziemnych zakładach górniczych, zaistniałych w szczególności podczas transportów, zbrojeń i przygotowania ścian do likwidacji oraz wypadków z przyczyn elektrycznych, determinuje konieczność ujednolicenia wymagań kwalifikacyjnych do wykonywania określonych czynności w ruchu podziemnego zakładu górniczego, które nie zostały określone w przepisach oraz przyjęcia minimalnych wymagań dotyczących czasookresów kursów, na podstawie których wykonywane będą czynności specjalistyczne w ruchu zakładu górniczego, w oparciu o uchwałę Komisji do spraw Szkoleń w Górnictwie z dnia 1 marca 2019 roku.
3. Za niezbędne uważa się w podziemnych zakładach górniczych zaktualizowanie doboru środków chemicznych do warunków górniczo-geologicznych i zastosowanych technologii robót, zweryfikowanie instrukcji bezpiecznego ich stosowania, przechowywania i transportu, a także kart oceny ryzyka zawodowego dla stanowisk pracy związanych z ich użyciem, na podstawie kart charakterystyki tych środków, sporządzonych przez producentów.

Komisja do spraw Zagrożeń w Zakładach Górniczych

Do zadań Komisji należą:

- opiniowanie stanu rozpoznania i zwalczania zagrożeń w:
 - zakładach górniczych,
 - zakładach
 - w celu bezpiecznego prowadzenia robót w warunkach występowania tych zagrożeń;
- opiniowanie projektów prowadzenia robót górniczych w rejonach szczególnie zagrożonych tąpnięciami, pożarami, zapaleniem metanu, wyrzutami gazów i skał lub innymi zagrożeniami naturalnymi lub technicznymi występującymi w zakładach górniczych w związku z eksploatacją złóż;
- opiniowanie projektów odmetanowania zakładów górniczych lub zakładów oraz projektów wydobywania metanu ze złóż węgla kamiennego przez otwory z powierzchni;
- opiniowanie projektów wprowadzania wód technologicznych i innych do górotworu w aspekcie zagrożenia wodnego dla wyrobisk górniczych;
- analizowanie i ocenianie stanu przewietrzania wyrobisk podziemnych z uwzględnieniem parametrów mikroklimatu powietrza kopalnianego na stanowiskach pracy;
- opiniowanie projektowanych, w szczególności nowych, systemów eksploatacji w zakładach górniczych;
- opiniowanie projektów likwidacji zakładów górniczych lub zakładów albo ich oznaczonych części w kontekście związanych z tym zagrożeń;
- opiniowanie projektów aktów normatywnych, Polskich Norm oraz rozwiązań organizacyjno-technicznych, dotyczących zakresu zadań Komisji;
- inicjowanie prac badawczych związanych z zakresem zadań Komisji.

W roku 2019 odbyło się 7 posiedzeń Komisji, podczas których rozpatrywano 16 wniosków, w odniesieniu do których podjęto uchwały. Przedmiotem posiedzeń było opiniowanie zagadnień związanych z prowadzeniem robót górniczych w warunkach zagrożenia tąpnięciami (12 wniosków), zagrożeniami wentylacyjnymi (jeden wniosek) i zagrożeniami wodnymi (3 wnioski).

Komisja do spraw Ochrony Powierzchni

Do zadań Komisji do spraw Ochrony Powierzchni należy opiniowanie stanu bezpieczeństwa powszechnego, związanego z ruchem zakładów górniczych. W roku 2019 odbyły się 3 posiedzenia Komisji, w trakcie których procedowano nad:

- „Programem eksploatacji złoża i ochrony powierzchni KWK „ROW” Ruch Marcel i Ruch Jankowice w Polu Markłowice na lata 2019-2021, 2019-2024 oraz perspektywnie do wyczerpania złoża”;
- „Programem eksploatacji złoża i ochrony powierzchni KWK „ROW” Ruch Rydułtowy na lata 2019-2021”;
- „Programem ochrony powierzchni w aspekcie eksploatacji górniczej KWK „Borynia-Zofiówka-Jastrzębie” Ruch Zofiówka ujętej w planie ruchu na lata 2020-2022”;
- „Programem eksploatacji złoża rud miedzi w filarze ochronnym miasta Lubina na lata 2020-2022”.

Elementem kluczowym przy wydawaniu przez Komisję opinii jest zapewnienie bezpieczeństwa powszechnego, czego wyrazem są zalecenia zawarte w podjętych uchwałach.

Komisja do spraw Szkoleń w Górnictwie

Do zadań Komisji należy przedstawianie Prezesowi WUG opinii, wniosków oraz propozycji dotyczących organizacji i prowadzenia szkoleń osób wykonujących czynności w ruchu zakładu górniczego lub zakładu, w szczególności szkoleń w zakresie:

- bezpieczeństwa i higieny pracy w górnictwie;
- rozpoznawania i zwalczania zagrożeń naturalnych i technicznych w zakładach górniczych albo zakładach oraz zagrożeń bezpieczeństwa powszechnego, związanego z ruchem zakładu górniczego albo zakładu.

Komisja zadania realizowała w szczególności przez:

- opiniowanie ramowych programów szkolenia prowadzonego przez podmioty wymienione w art. 112 ust. 3 Pgg;
- analizowanie działalności jednostek organizacyjnych prowadzących działalność szkoleniową dla potrzeb zakładów górniczych albo zakładów oraz przedstawianie wniosków wynikających z tej analizy;
- przygotowywanie propozycji ujednolicenia zasad i metod szkolenia osób wykonujących czynności w ruchu zakładu górniczego albo zakładu;
- opiniowanie propozycji programów nauczania dla szkół i uczelni w zakresie bezpieczeństwa i higieny pracy w górnictwie.

W roku 2019 łącznie odbyło się 6 posiedzeń Komisji. W wyniku jej prac opracowane zostały:

- ujednolicone wymagania kwalifikacyjne do wykonywania określonych czynności w ruchu podziemnego zakładu górniczego, w tym do obsługi maszyn i urządzeń, które nie zostały określone w przepisach wydanych na podstawie Pgg;
- minimalne wymagania dotyczące czasookresów dla kursów, na podstawie których wykonywane będą czynności specjalistyczne w ruchu podziemnych zakładów górniczych.

Prezes WUG, zarządzeniem nr 6 z dnia 1 lutego 2019 r., powołał Zespół do spraw dostosowania niektórych zagadnień dotyczących kwalifikacji w zakresie górnictwa podziemnego. W wyniku jego prac uzgodniony został wykaz przedmiotów i minimalnej liczby punktów ECTS (1 pkt ECTS odpowiada 25-30 godzinom pracy, którą winien wykonać student, aby zaliczyć przedmiot), wymaganych do uzyskania kwalifikacji w zakresie przygotowania zawodowego, które są obowiązane posiadać osoby wykonujące w podziemnych zakładach górniczych czynności: w dozorze ruchu i wyższym dozorze ruchu zakładu w specjalności górniczej oraz kierownika i zastępcy kierownika działu ruchu: górniczego, techniki strzałowej, łąpania i wentylacji w podziemnych zakładach górniczych.

2.12. Nadzór nad szkoleniami w górnictwie

Na podstawie art. 170 ust. 3 Pgg, organy nadzoru górniczego sprawowały nadzór i kontrolę nad szkoleniem osób wykonujących czynności w ruchu zakładu górniczego. W tym zakresie pracownicy urzędów górniczych w roku 2019 wykonali 115 kontrolnych dniówek roboczych w zakładach górniczych oraz w jednostkach organizacyjnych trudniących się szkoleniem osób wykonujących czynności w ruchu zakładów górniczych.

Kontrole przeprowadzone przez przedstawicieli urzędów górniczych wykazały szereg nieprawidłowości związanych z przygotowaniem pracowników do wykonywania czynności w ruchu zakładów górniczych. Nieprawidłowości te dotyczyły zarówno szkoleń w dziedzinie bezpieczeństwa i higieny pracy, jak również szkoleń związanych z przygotowaniem pracowników do obsługi maszyn i urządzeń górniczych.

W związku ze stwierdzonymi nieprawidłowościami wydano decyzje nakazujące usunięcie stwierdzonych nieprawidłowości, nałożono grzywny w drodze mandatów karnych lub zastosowano przewidziany środek oddziaływania wychowawczego w postaci ostrzeżenia, zgodnie z art. 41 Kodeksu wykroczeń.

2.13. Inspirowanie i wspomaganie badań naukowych w górnictwie

W roku 2010 Prezes WUG zainicjował wieloletni projekt badawczy, służący inwentaryzacji dawnych wyrobisk, mających połączenie z powierzchnią. Przedsięwzięcie zyskało wsparcie finansowe Narodowego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej, w ramach projektu pod nazwą „Zmniejszenie uciążliwości wynikających z wydobywania kopalin”. Inwentaryzacja wykonywana jest na podstawie metodyki opracowanej w roku 2011 przez Główny Instytut Górnictwa w Katowicach. Dotychczas zrealizowano trzy etapy prac, obejmujące inwentaryzację wyrobisk na obszarach zlikwidowanych kopalń węgla kamiennego zlokalizowanych w Zagłębiu Dąbrowskim (w latach 2013-2014), zlikwidowanych kopalń węgla kamiennego i barytu na terenie Dolnego Śląska (w latach 2015-2016) oraz wyrobisk znajdujących się na terenach pozostałych zlikwidowanych kopalń węgla kamiennego (w latach 2017-2018).

W roku 2019 realizowany był kolejny etap inwentaryzacji pn. „Inwentaryzacja wyrobisk górniczych mających połączenie z powierzchnią, w rejonach zlikwidowanych kopalń rud metali kolorowych na obszarze województwa śląskiego, małopolskiego i dolnośląskiego”. W lipcu 2019 roku jej wykonawca przedstawił wyniki inwentaryzacji wybranych 300 wyrobisk górniczych (I etap) mających połączenie z powierzchnią, zlokalizowanych w granicach byłych obszarów górniczych ZGH „Orzeł Biały”: OG Bytom, OG Piekary, OG Brzeziny i OG Miechowice. Ustalona przez wykonawcę opracowania, na podstawie kwerendy archiwów map górniczych, całkowita liczba zlikwidowanych wyrobisk po eksploatacji rud metali kolorowych na obszarze województwa śląskiego (rudę cynku, ołowiu i żelaza), małopolskiego (rudę cynku i ołowiu) oraz województwa dolnośląskiego (rudę uranu oraz rudę miedzi, z wyjątkiem już zinwentaryzowanych w latach 2015-2016 wyrobisk w rejonie Wałbrzycha i Nowej Rudy) wynosi 2552 i wobec znaczącego jej zwiększenia w stosunku do pierwotnych założeń (1000-1185), planowane jest wykonanie w następnych latach kolejnych etapów inwentaryzacji obejmujących wyrobiska mające połączenie z powierzchnią po eksploatacji rud metali kolorowych.

W roku 2019 został przygotowany i złożony do NFOŚiGW wniosek o dofinansowanie kolejnego etapu przedsięwzięcia pn.: „Inwentaryzacja dotychczas nie zinwentaryzowanych wyrobisk górniczych mających połączenie z powierzchnią w rejonach zlikwidowanych kopalń węgla kamiennego i soli”. Planowaną inwentaryzacją objętych będzie około 1500 wyrobisk górniczych, w tym szyby, szybiki, sztolnie i upadowe. Wykonanie tego etapu inwentaryzacji będzie dopełnieniem zakończonych inwentaryzacji wyrobisk po eksploatacji węgla kamiennego na obszarze Górnośląskiego Zagłębia Węglowego oraz Dąbrowskiego Zagłębia Węglowego, oraz pozwoli ująć niezewidencjonowane wcześniej miejsca eksploatacji soli kamiennej na terenie województwa małopolskiego. Postępowanie w sprawie wyłonienia wykonawcy zostanie przeprowadzone w roku 2021.

Celem wykonywanych opracowań jest ustalenie i zewidencjonowanie miejsc występowania zagrożeń dla bezpieczeństwa powszechnego oraz elementów środowiska, a także wynikających stąd ograniczeń w zagospodarowaniu przestrzeni, objętej zagrożeniami powstającymi w związku z istnieniem wyrobisk górniczych mających połączenie z powierzchnią, na terenach objętych niegdyś eksploatacją kopalin. Zebrane w ramach dotychczas przeprowadzonych etapów informacje i materiały udostępniane są przez działające w WUG Archiwum Dokumentacji Mierniczo-Geologicznej na podstawie przepisów ustawy z dnia 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko. Przekazano je także do NFOŚiGW. O możliwości korzystania z wyników inwentaryzacji zostały poinformowane organy samorządu terytorialnego, właściwe z uwagi na lokalizację zinwentaryzowanych wyrobisk.

Z inicjatywy Prezesa WUG, 2 kwietnia 2019 roku w siedzibie Urzędu, odbyło się spotkanie przedstawicieli przedsiębiorców, uczelni technicznych i jednostek naukowo-badawczych, dotyczące wdrożenia i realizacji niektórych wniosków Komisji powołanej dla zbadania przyczyn i okoliczności tąpnięcia oraz wypadku zbiorowego, zaistniałych w dniu 5 maja 2018 roku w JSW S.A. KWK „Borynia-Zofiówka-Jastrzębie” Ruch „Zofiówka”. Podczas spotkania zaakceptowano i podpisano porozumienie, na mocy którego utworzony został Zespół ds. weryfikacji metod i sposobów prognozy stanu zagrożenia tąpnięciami w podziemnych zakładach górniczych.

W obradach uczestniczyli przedstawiciele Jastrzębskiej Spółki Węglowej S.A., Polskiej Grupy Górniczej S.A., Tauronu Wydobycie S.A., Węgłokoku Kraj Sp. z o.o. oraz KGHM Polska Miedź S.A., jak również uczelni i jednostek naukowo-badawczych: Politechniki Wrocławskiej, Akademii Górniczo-Hutniczej w Krakowie, Politechniki Śląskiej w Gliwicach oraz Głównego Instytutu Górnictwa w Katowicach.

Do zadań tego gremium należy:

- opracowanie metody oceny możliwości uaktywniania się uskoków o dużych zrzutach i metody prognozowania wielkości zagrożenia sejsmicznego, wywołanego przez takie procesy;
- opracowanie zasad projektowania i prowadzenia robót górniczych w sąsiedztwie uskoków o dużych zrzutach;
- weryfikacja i analiza możliwości modyfikacji stosowanych powszechnie w górnictwie węglowym metod oceny stanu zagrożenia tąpnięciami w aspekcie szerszego ich wykorzystania do prognozy wstrząsów generowanych w sąsiedztwie uskoków o dużych zrzutach.

W trakcie przeprowadzanych przez OUG w Krakowie kontroli w podziemnych zakładach górniczych zalecano zastosowanie dodatkowego sprzętu pomiarowego oraz rozwiązań technicznych w Kopalni „Olkusz-Pomorzany”:

- radiometru górniczego do kontroli zagrożenia radiacyjnego w kopalni;
- układu dobijania azotu do instalacji samogaszących typu EIP/G;
- zabudowy układów centralnego gaszenia w maszynach SWS i ŁK-1.

W celu poprawy warunków ochrony pracowników przed zapyleniem w Kopalni „Olkusz-Pomorzany” wprowadzono środki ochrony indywidualnej (półmaski typu P I i P II) dla operatorów maszyn samojezdnych.

Z kolei OUG w Poznaniu był inspiratorem w podejmowaniu działań przez zakłady górnictwa podziemnego, odkrywkowego i otworowego w zakresie współpracy z jednostkami naukowo-badawczymi. Miało to miejsce m.in. w:

- Kopalni Soli „Kłodawa” S.A., gdzie rozpoczęto wykonywanie okresowych pomiarów konwergencji wyrobisk podziemnych oraz pomiarów deformacji powierzchni;
- Polskim Górnictwie Naftowym i Gazowym S.A. w Warszawie Oddział w Zielonej Górze, gdzie zlecona została ekspertyza dot. rozszczelnienia — perforacji rurociągu kopalnianego relacji: strefa przyodwiertowa Kamień Pomorski 5 — Ośrodek Produkcyjny Kamień Pomorski — Kopalnia Ropy Naftowej Kamień Pomorski — Kopalnia Ropy Naftowej Kamień Pomorski.

Natomiast OUG we Wrocławiu inspirował m.in.:

- kontynuację prac nad nowym systemem pomiarów geodezyjnych on-line dla tworzenia modelu „wczesnego ostrzegania” w aspekcie zagrożenia osuwiskowego w KWB „Turów”;
- działania w zakresie udoskonalenia ergonomii stanowiska pracy operatorów zdalnie sterowanych młotów do rozbijania nadgabarytów.

2.14. Stosowanie przyrządów pomiarowych przez nadzór górniczy

WUG zrealizował dotychczas 6 zadań związanych z wyposażeniem organów nadzoru górniczego w sprzęt służący do monitorowania eksploatacji kopalni, które były prowadzone w ramach Programu Priorytetowego pn.: *Program dla przedsięwzięć zmierzających do zmniejszenia uciążliwości wynikających z wydobywania kopalni i ich wzbogacania oraz ograniczenia negatywnego oddziaływania na środowisko procesów likwidacji zakładów górniczych oraz prac badawczych dla rozpoznania zasobów wód zaliczanych do kopalni*. W ramach tego programu, przy dofinansowaniu z NFOŚiGW, zakupiono przyrządy kontrolno-pomiarowe oraz licencje oprogramowania wspomagającego pracę tych urządzeń, które następnie zostały przekazane do użytkowania przez pracowników inspekcyjno-technicznych urzędów górniczych. Ostatnią umowę z NFOŚiGW na dofinansowanie podpisano w roku 2018. Dotyczyła ona zakupu dwóch zestawów hydrologicznych platform pomiarowych z echosondą oraz 4 zestawów pomiarowych GPS wraz z urządzeniami pomocniczymi, które znajdują zastosowanie głównie przy wykonywaniu pomiarów prowadzonych w ramach postępowań zmierzających do naliczenia opłaty podwyższonej za wydobywanie kopalni bez wymaganej koncesji. W celu zapewnienia właściwego stosowania przyrządów opracowano i wdrożono *Zasady wykorzystania przyrządów kontrolno-pomiarowych zakupionych ze środków NFOŚiGW w Warszawie*. Zgodnie z tymi „Zasadami” zakupione przyrządy są monitorowane przez 5 lat.

Monitorowanymi przyrządami w roku 2019 wykonano ogółem 928 pomiarów i badań, stwierdzając 255 nieprawidłowości. Zakupione przyrządy kontrolno-pomiarowe pozwoliły na identyfikację i zapobieganie zagrożeniom dla środowiska w obszarach: nielegalna eksploatacja, naruszenia warunków eksploatacji (wysokość skarp i zboczy w wyrobiskach odkrywkowych). Umożliwiły także poprawę bezpieczeństwa pracy poprzez kontrolę parametrów aerologicznych panujących w podziemnych wyrobiskach górniczych, a także parametrów pracy maszyn i urządzeń mogących doprowadzić do awarii i katastrof mających skutek dla powierzchni i pozostałych elementów środowiska. Szczegółowe dane na ten temat przedstawiono w tabeli 10.

Tabela 10. Wykorzystanie monitorowanych przyrządów pomiarowych, zakupionych ze środków NFOŚiGW przez urzędy górnicze w roku 2019

Nazwa urzędu	Liczba monitorowanych przyrządów	Liczba pomiarów	Liczba nieprawidłowości
OUG w Gdańsku	2	98	78
OUG w Gliwicach	6	64	6
OUG w Katowicach	8	156	1
OUG w Kielcach	3	93	13
OUG w Krakowie	2	29	5
OUG w Krośnie	1	29	16
OUG w Lublinie	1	83	33
OUG w Poznaniu	3	107	47
OUG w Rybniku	3	51	3
OUG w Warszawie	2	92	47
OUG we Wrocławiu	3	33	4
SUG	4	39	1
WUG	9	54	1
Razem	47	928	255

2.15. Działalność związana z ustalaniem opłaty podwyższonej w związku z prowadzeniem nielegalnej eksploatacji

Zgodnie z art. 140 ust. 1 i 2 pkt 2 Pgg, organy nadzoru górniczego są właściwe do ustalania opłaty podwyższonej w przypadku działalności wykonywanej bez wymaganej koncesji albo bez zatwierdzonego albo podlegającego zgłoszeniu projektu robót geologicznych, w zakresie niezastrzeżonym dla ministra właściwego do spraw środowiska.

Ponadto, organy nadzoru górniczego ustalają opłatę podwyższoną w przypadku naruszenia wymagań określonych w art. 4 ust. 1 i 2 Pgg, od których zależy możliwość wydobywania bez koncesji piasków i żwirów, przeznaczonych dla zaspokojenia potrzeb własnych osoby fizycznej, z nieruchomości stanowiących przedmiot jej prawa własności (użytkowania wieczystego), bez prawa rozporządzania wydobytą kopalinią, jeżeli jednocześnie wydobywanie będzie wykonywane bez użycia środków strzałowych, nie będzie większe niż 10 m³ w roku kalendarzowym oraz nie naruszy przeznaczenia nieruchomości.

Ten, kto zamierza podjąć wydobywanie piasków i żwirów, o którym mowa w art. 4 ust. 1 Pgg, z nieruchomości stanowiącej przedmiot jego prawa własności (użytkowania wieczystego), jest obowiązany z 7-dniowym wyprzedzeniem na piśmie zawiadomić o tym właściwy organ nadzoru górniczego, określając lokalizację zamierzonych robót oraz zamierzony czas ich wykonywania. W przypadku naruszenia wymagań określonych w art. 4 ust. 1 i 2 Pgg właściwy organ nadzoru górniczego, w drodze decyzji, ustala prowadzącemu taką działalność opłatę podwyższoną.

W tabelach 11 i 12 przedstawiono dane dotyczące postępowań prowadzonych w roku 2019 w I i II instancji przez organy nadzoru górniczego w sprawach z zakresu ustalania opłat podwyższonych.

Tabela 11. Postępowanie w sprawach z zakresu ustalania opłat podwyższonych prowadzone w roku 2019 w I instancji

Nazwa urzędu	Zgłoszenia	Zawiadomienia o wszczęciu	Decyzje umarzające postępowanie	Decyzje ustalające opłatę podwyższoną	Ustalone opłaty podwyższone ogółem (zł)
OUG w Gdańsku	59	29	23	21	10 372 320,00
OUG w Gliwicach	11	3	4	7	583 367,00
OUG w Katowicach	6	3	0	4	147 264,00
OUG w Kielcach	42	12	8	9	2 727 409,00
OUG w Krakowie	16	8	0	2	30 529,59
OUG w Krośnie	22	10	0	12	2 259 591,00
OUG w Lublinie	24	23	6	4	17 200,88
OUG w Poznaniu	79	42	14	19	1 798 411,00
OUG w Rybniku	3	3	0	2	346 248,00
OUG w Warszawie	83	36	12	22	8 465 464,00
OUG we Wrocławiu	29	4	0	1	1 920,00
Razem	374	173	67	103	26 749 724,47

Tabela 12. Postępowanie w sprawach z zakresu ustalania opłat podwyższonych prowadzone w roku 2019 w II instancji

Nazwa urzędu	Liczba zaskarżonych decyzji	Opłaty ustalone zaskarżonymi decyzjami (zł)	Postępowania w toku	Decyzje utrzymujące w mocy	Decyzje uchylające i przekazujące do ponownego rozpatrzenia	Decyzje uchylające i ustalające opłatę podwyższoną	Decyzje uchylające i umarzające postępowanie pierwszej instancji	Skargi na decyzje do WSA
OUG w Gdańsku	13	10 298 798,00	2	9	—	1	1	5
OUG w Gliwicach	4	573 551,00	—	3	—	1	—	4
OUG w Katowicach	2	87 095,00	—	1	—	1	—	1
OUG w Kielcach	5	1 661 646,00	—	3	1	—	—	3
OUG w Krakowie	1	28 283,90	—	—	1	—	—	—
OUG w Krośnie	10	2 275 750,00	1	4	1	3	1	10
OUG w Lublinie	1	3 983,60	—	—	—	—	—	—
OUG w Poznaniu	9	2 025 528,00	3	—	2	3	—	2
OUG w Warszawie	11	5 377 604,00	—	5	2	2	1	4
Razem	56	22 332 239,50	6	25	7	11	3	29

W roku 2019 dokonano 374 zgłoszeń o wykonywaniu działalności podlegającej opłacie podwyższonej, z czego 348 pochodziło z tzw. źródeł zewnętrznych, a 26 stanowiło tzw. informację własną, pozyskaną przez pracowników okręgowych urzędów górniczych.

W przedmiotowym okresie dyrektorzy okręgowych urzędów górniczych skierowali 173 zawiadomienia o wszczęciu postępowań w sprawach ustalania opłat podwyższonych do 235 stron. Wydano 67 decyzji umarzających w całości lub w części postępowania wobec 90 stron oraz 103 decyzje ustalające 116 stronom opłaty podwyższone na łączną kwotę 26 749 724,47 zł.

W wyniku rozpatrzenia przedmiotowych odwołań, Prezes WUG wydał w tym okresie 46 decyzji, w tym: 25 utrzymujących w mocy decyzje organów I instancji ustalające opłaty podwyższone na łączną kwotę 7 927 079,00 zł, 7 decyzji uchylających decyzje organów I instancji i przekazujących sprawy do ponownego rozpatrzenia tym organom, 11 decyzji uchylających decyzje organów I instancji w całości lub w części i ustalających opłaty podwyższone na łączną kwotę: 2 872 412 zł oraz 3 decyzje uchylające decyzje organów I instancji i umarzające postępowania I instancji. W kwestii jednego odwołania Prezes WUG odmówił przywrócenia terminu do jego wniesienia, a w odniesieniu do trzech odwołań stwierdził uchybienie terminu do ich wniesienia. Na dzień 31 grudnia 2019 roku w toku prowadzonych było 6 postępowań z odwołań od decyzji organów I instancji ustalających opłaty podwyższone.

Do dnia 31 grudnia 2019 roku za pośrednictwem Prezesa WUG wniesiono 29 skarg do Wojewódzkiego Sądu Administracyjnego w Gliwicach na powyższe decyzje Prezesa WUG utrzymujące w mocy zaskarżone decyzje ustalające opłatę podwyższoną, decyzje uchylające decyzje organu I instancji i przekazujące sprawę do ponownego rozpatrzenia temu organowi oraz decyzje uchylające decyzje organu I instancji w całości lub w części i ustalające opłatę podwyższoną.

3. Działalność kontrolna Wyższego Urzędu Górniczego w jednostkach podległych oraz kontrola wewnętrzna

3.1. Działalność kontrolna Wyższego Urzędu Górniczego w jednostkach podległych

Działalność kontrolna WUG w jednostkach podległych, realizowana była w oparciu o zatwierdzony przez Prezesa WUG „Plan kontroli okręgowych urzędów górniczych i SUG w 2019 roku”.

Zasady działalności kontrolnej oparto o wymogi określone w ustawie z dnia 15 lipca 2011 r. o kontroli w administracji rządowej (Dz. U. poz. 1092, z późn. zm.) oraz Standardy kontroli w administracji rządowej, zatwierdzone przez Szefa Kancelarii Prezesa Rady Ministrów w dniu 31 sierpnia 2017 r., jak również akty wewnętrzne Prezesa WUG.

W 2019 roku przeprowadzono sześć kontroli planowanych w jednostkach podległych i nadzorowanych, a mianowicie w:

- OUG w Kielcach;
- OUG w Krakowie;
- OUG w Krośnie;
- OUG w Lublinie;
- OUG w Rybniku;
- OUG w Poznaniu.

W związku z wynikami kontroli, Prezes WUG kierował do dyrektorów kontrolowanych urzędów wystąpienia pokontrolne, zawierające ocenę działalności oraz wnioski i zalecenia.

Dyrektorzy urzędów pisemnie informowali Prezesa WUG o podjętych działaniach w celu poprawy ich funkcjonowania.

Działalność kontrolna WUG realizowana była także poprzez prowadzenie kontroli nieprzewidzianej okresowym planem kontroli. W roku 2019 przeprowadzono 3 kontrole w trybie uproszczonym w następujących jednostkach podległych:

- OUG w Katowicach;
- OUG w Poznaniu;
- OUG w Rybniku.

3.2. Kontrola wewnętrzna w Wyższym Urzędzie Górniczym

W ramach realizacji „Planu kontroli komórek Wyższego Urzędu Górniczego w 2019 roku” w czerwcu 2019 roku przeprowadzono kontrolę w Biurze Budżetowo-Finansowym. Wystąpienie pokontrolne Prezesa WUG zawierało ocenę działalności oraz wnioski i zalecenia do wykonania.

4. Rozpatrywanie skarg i wniosków

4.1. Skargi, wnioski i petycje załatwiane przez Wyższy Urząd Górniczy

W roku 2019 do Prezesa WUG wpłynęło 8 skarg.

Skargi dotyczyły działalności dyrektorów okręgowych urzędów górniczych lub pracowników. W zakresie podjętych rozstrzygnięć przez Prezesa WUG uznano wszystkie skargi za bezzasadne.

W WUG w roku 2019 nie zarejestrowano żadnych wniosków i petycji.

Ponadto, do WUG wpłynęło 9 listów informujących o nieprawidłowościach w działalności przedsiębiorców, innych podmiotów lub jednostek podlegających nadzorowi i kontroli organów nadzoru górniczego. 2 interwencje zostały załatwione bezpośrednio przez WUG, a 7 przekazano do załatwienia według właściwości miejscowej.

4.2. Skargi, wnioski i petycje załatwiane przez okręgowe urzędy górnicze i Specjalistyczny Urząd Górniczy

W roku 2019 w okręgowych urzędach górniczych i SUG zostało zarejestrowanych 6 skarg, w tym 4 skargi przekazano według właściwości. Przedmiotem skarg było nierzetelne lub nieskuteczne wykonanie czynności kontrolnych przez pracowników urzędów górniczych w zakładach górniczych lub opieszałości w rozpatrywaniu spraw wniesionych do urzędu. W wyniku przeprowadzonych postępowań przez jednostki podległe skargi uznano za bezzasadne.

W urzędach górniczych nie zarejestrowano żadnego wniosku.

W roku 2019 do OUG w Poznaniu wpłynęła 1 petycja, którą przekazano według właściwości Marszałkowi Województwa Wielkopolskiego. W pozostałych urzędach górniczych nie zarejestrowano żadnych petycji.

Oprócz skarg i wniosków na działalność pracy urzędów lub ich pracowników do wszystkich urzędów górniczych wpływały informacje (tzw. interwencje i listy) o nieprawidłowościach w działalności przedsiębiorców, innych podmiotów lub jednostek podlegających nadzorowi i kontroli organów nadzoru górniczego.

Analiza interwencji i listów, które wpłynęły do urzędów górniczych w roku 2019, wskazuje, że zawarte w nich zarzuty mieściły się w dwóch grupach problemowych:

1. 235 interwencji dotyczyło nieprzestrzegania przez przedsiębiorców Pgg wraz z aktami wykonawczymi do tej ustawy, w tym 12 interwencji przekazano według właściwości do innych instytucji.
2. 44 interwencje dotyczyły spraw innych, w tym 11 interwencji przekazano według właściwości do innych instytucji.

Zbiorcze zestawienie przedstawiono w tabeli 13.

Tabela 13. Zbiorcze zestawienie skarg i wniosków, petycji oraz interwencji i listów, które wpłynęły w roku 2019 do WUG, okręgowych urzędów górniczych i SUG

Nazwa urzędu	Petycje	Skargi i wnioski	Interwencje i listy
OUG w Gdańsku	0	0	4
OUG w Gliwicach	0	0	31
OUG w Katowicach	0	0	38
OUG w Kielcach	0	0	34
OUG w Krakowie	0	0	21
OUG w Krośnie	0	1	10
OUG w Lublinie	0	0	15
OUG w Poznaniu	1 przekazana wg właściwości	1	26
OUG w Rybniku	0	0	35
OUG w Warszawie	0	2	22
OUG we Wrocławiu	0	2	37
SUG	0	0	6
WUG	0	8	9
Razem	1	14	288

5. Reprezentowanie Skarbu Państwa w sprawach roszczeń z tytułu szkód wywołanych ruchem zakładu górniczego

Zgodnie z art. 146 ust. 4 Pgg, w razie braku przedsiębiorcy odpowiedzialnego za szkodę związaną z działalnością górniczą albo jego następcy prawnego roszczenia o naprawę szkody przysługują przeciwko Skarbowi Państwa reprezentowanemu przez właściwy miejscowo organ nadzoru górniczego.

W roku 2019 do dyrektorów okręgowych urzędów górniczych, będących reprezentantami Skarbu Państwa w sprawach o roszczenia z art. 146 ust. 4 Pgg, wpłynęło 13 spraw o naprawę szkód spowodowanych ruchem zakładu górniczego. W 11 przypadkach dyrektorzy okręgowych urzędów górniczych, wyjaśniając kwestie odpowiedzialności Skarbu Państwa, odmówili zawarcia ugody; w dwóch sprawach toczą się postępowania wyjaśniające. Przed sądem powszechnym toczy się jedna sprawa z udziałem dyrektora okręgowego urzędu górniczego oraz dwie sprawy z udziałem Prokuratury Generalnej Rzeczypospolitej Polskiej – zastępującej dyrektora okręgowego urzędu górniczego.

6. Działalność legislacyjna

Prezes WUG brał udział w opiniowaniu 62 projektów aktów normatywnych, co odbywało się dwutorowo:

1. przedstawiane było stanowisko Prezesa WUG bezpośrednio organowi występującemu z inicjatywą prawodawczą lub Ministrowi Energii (obecnie: Ministrowi Aktywów Państwowych);
2. przedstawiane było stanowisko WUG w sprawach projektów, które zostały otrzymane za pośrednictwem Ministra Energii (obecnie: Ministra Aktywów Państwowych) albo zostały poddane analizie z inicjatywy WUG.

W przypadku niektórych projektów aktów normatywnych przedstawiciele Prezesa WUG brali również aktywny udział w kolejnych etapach prac nad tymi projektami, tj. w uzgodnieniach roboczych, w uzgodnieniach międzyresortowych, w tym w konferencjach uzgodnieniowych, posiedzeniach komisji prawniczych i zespołów.

Dotyczyło to projektów:

1. ustawy — Prawo zamówień publicznych i ustawy — Przepisy wprowadzające ustawę — Prawo zamówień publicznych;
2. ustawy o systemach homologacji typu UE i nadzoru rynku silników spalinowych przeznaczonych do maszyn mobilnych nieporuszających się po drogach;
3. ustawy o wzajemnym uznawaniu towarów zgodnie z prawem wprowadzonych do obrotu w innym państwie członkowskim;
4. rozporządzenia Ministra Energii zmieniającego rozporządzenie w sprawie szczegółowych wymagań dotyczących prowadzenia ruchu podziemnych zakładów górniczych;
5. rozporządzenia Ministra Środowiska zmieniającego rozporządzenie w sprawie planów ruchu zakładów górniczych;
6. rozporządzenia Ministra Środowiska zmieniającego rozporządzenie w sprawie zagrożeń naturalnych w zakładach górniczych;
7. rozporządzenia Ministra Inwestycji i Rozwoju w sprawie uprawnień zawodowych w dziedzinie geodezji i kartografii.

Ponadto, w roku 2019 Prezes WUG, na podstawie upoważnienia udzielonego przez Ministra Energii prowadził kolejne etapy procesu legislacyjnego dotyczące projektów:

1. rozporządzenia Rady Ministrów w sprawie wyrobów dopuszczanych do stosowania w zakładach górniczych (RD26);
2. rozporządzenia Ministra Energii (obecnie: Ministra Aktywów Państwowych) w sprawie kwalifikacji w zakresie górnictwa i ratownictwa górniczego.

7. Współpraca z instytucjami publicznymi i przedsiębiorstwami

Jedną z podstawowych form współpracy organów nadzoru górniczego, organów samorządu terytorialnego i przedsiębiorców górniczych jest działalność zespołów porozumiewawczych do spraw oceny i koordynacji eksploatacji górniczej pod terenami miast i gmin. Stanowią one platformę dyskusji sprzyjającej realizacji warunków zrównoważonego rozwoju gmin górniczych, przy zapewnieniu przedsiębiorcom wykonywania przez nich uprawnień wynikających z posiadanych koncesji na wydobywanie kopalin ze złóż, przy równoczesnym dążeniu do ograniczenia negatywnego oddziaływania górnictwa na środowisko oraz minimalizacji i terminowego naprawiania szkód. W razie potrzeby w pracach zespołów mogą uczestniczyć specjaliści z jednostek naukowo-badawczych z zakresu górnictwa, prognozowania wpływów eksploatacji górniczej, interpretacji wyników obserwacji geodezyjnych, interpretacji wyników monitoringu drgań gruntu, budownictwa itp. W trakcie posiedzeń zespołów porozumiewawczych omawiane były zagadnienia związane z ochroną powierzchni, obiektów budowlanych i infrastruktury technicznej przed skutkami eksploatacji górniczej i związanymi z nią wstrząsami górotworu. Uczestnicy spotkań przedstawiali stan realizacji napraw szkód spowodowanych ruchem zakładu górniczego w odniesieniu

do obiektów budowlanych, cieków wodnych, kanalizacji, ciągów komunikacyjnych i obiektów inżynierskich. Prezentowane były także prognozy wpływów planowanej eksploatacji górnictwa.

Łącznie powołanych zostało 18 zespołów porozumiewawczych do spraw oceny lub koordynacji eksploatacji górnictwa. W roku 2019 dyrektorzy okręgowych urzędów górniczych zwołali dla obszarów konfliktowych 26 posiedzeń 14 zespołów porozumiewawczych. Dwa z istniejących zespołów nie obradowały – Zespół Porozumiewawczy dla koordynacji działalności górniczej i budowy autostrady A-1 na odcinku od węzła „Sośnica” do węzła „Bełk” oraz Zespół Porozumiewawczy dla koordynacji działalności w rejonie oddziaływania wpływów eksploatacji kopalni „Borynia” i Kopalni „Jas-Mos” na płatną autostradę A-1 na odcinku od węzła „Świerklany” do granicy państwa w Gorzyczkach. Zespoły porozumiewawcze ds. koordynacji ochrony powierzchni miast Lubin i Polkowice w związku z działalnością górniczą również nie obradowały. W miarę potrzeb odbywają się jednak spotkania robocze, w których bezpośrednio uczestniczą KGHM Polska Miedź S.A. oraz zainteresowane samorządy.

W roku 2019, na wniosek Generalnego Dyrektora Ochrony Środowiska, zaopiniowano dwa wnioski organizacji w sprawie uzyskania rejestracji w systemie EMAS.

W ramach zawartego w roku 2014 porozumienia o współpracy pomiędzy Prezesem WUG a Głównym Inspektorem Ochrony Środowiska, dyrektorzy okręgowych urzędów górniczych kontynuowali współpracę z właściwymi miejscowo wojewódzkimi inspektorami ochrony środowiska. W roku 2019 zorganizowano 9 spotkań, w tym jedno spotkanie wspólne Śląskiego Wojewódzkiego Inspektora Ochrony Środowiska z dyrektorami okręgowych urzędów górniczych w Gliwicach, Katowicach i Rybniku.

Organy nadzoru górniczego w roku 2019 kontynuowały współpracę z Okręgowymi Inspektorami Pracy oraz Urzędem Dozoru Technicznego w ramach realizacji porozumień zawartych 26 lutego 2013 roku pomiędzy Prezesem WUG a Głównym Inspektorem Pracy w sprawie zasad współdziałania organów nadzoru górniczego z Państwową Inspekcją Pracy oraz porozumienia pomiędzy Prezesem WUG a Prezesem Urzędu Dozoru Technicznego w sprawie współpracy Urzędu Dozoru Technicznego i urzędów górniczych.

WUG kontynuował współpracę z Polskim Komitetem Normalizacyjnym poprzez udział przedstawicieli w pracach Komitetów Technicznych. Kontynuowana była też rozpoczęta w roku 2009 współpraca z Zakładem Ubezpieczeń Społecznych w zakresie działań prewencyjnych zmierzających do ograniczenia ryzyka zaistnienia wypadków i niebezpiecznych zdarzeń związanych z zagrożeniami występującymi w górnictwie, szczególnie w górnictwie podziemnym. W ramach tej współpracy z Zakładem Ubezpieczeń Społecznych w roku 2019 wykonane zostało opracowanie nt. „Zatrudnianie cudzoziemców w podziemnych zakładach górniczych – bezpieczne stanowisko pracy”.

WUG przy współudziale Zarządu Głównego Stowarzyszenia Inżynierów i Techników Górnictwa oraz Głównego Instytutu Górnictwa w Katowicach zorganizował także XXI Konferencję pt.: „PROBLEMY BEZPIECZEŃSTWA I OCHRONY ZDROWIA W POLSKIM GÓRNICTWIE”, która odbyła się w dniach 27-28 marca 2019 roku w Wiśle. Konferencja stanowiła kontynuację cyklu spotkań w temacie działań podejmowanych dla poprawy stanu bezpieczeństwa pracy osób zatrudnionych w zakładach górniczych. Celem konferencji była wymiana dobrych praktyk i wiedzy w zakresie bezpieczeństwa i higieny pracy oraz współpracy wewnątrzsektorowej.

Ponad sto prac 35 autorów wpłynęło na otwarty konkurs fotograficzny „Górnictwo pejzaż, górniczy portret” zorganizowany po raz kolejny przez WUG we współpracy z Fundacją „Bezpieczne Górnictwo im. prof. Wacława Cybulskiego”.

W roku 2019 WUG kontynuował też współpracę z Centralnym Instytutem Ochrony Pracy – Państwowym Instytutem Badawczym.

Współpraca dotyczyła między innymi organizacji:

- 47 edycji Ogólnopolskiego Konkursu Poprawy Warunków Pracy;
- ogólnopolskiego konkursu fotograficznego i filmowego „OIZNAKI PRACY”, który był organizowany w ramach działań na rzecz wykorzystania różnorodnych form artystycznego przekazu w upowszechnianiu problematyki bezpieczeństwa i ochrony zdrowia człowieka w środowisku pracy i nauki.

Przedstawiciele WUG uczestniczyli również w seminariach poświęconych realizacji czwartego etapu programu wieloletniego „Poprawa bezpieczeństwa i warunków pracy”.

W roku 2019 WUG włączył się, jako Partner, w koordynowaną przez CIOP-PIB europejską kampanię informacyjną pn. „Moda na bezpieczeństwo”. W ramach działań na rzecz kampanii WUG między innymi był współorganizatorem IX FORUM SPOŁECZNEJ INSPEKCJI PRACY, które odbyło się w dniach 2-4 października 2019 roku w Ustroniu.

W roku 2019 pracownicy organów nadzoru górniczego brali udział m.in. w następujących konferencjach, sympozjach i seminariach:

1. W dniach 25-27 lutego, w Krakowie odbyła się jedna z najważniejszych konferencji branży górniczej – XXVIII Szkoła Eksploatacji Podziemnej. Od lat jest ona okazją do wymiany wiedzy i doświadczeń na tematy związane z eksploatacją surowców. W wydarzeniu uczestniczyli przedstawiciele WUG i okręgowych urzędów górniczych. W ramach współpracy ze Szkołą Eksploatacji Podziemnej, Wielka Kapituła Konkursu „Bezpieczna Kopalnia” wyłoniła najbezpieczniejsze kopalnie węgla kamiennego i rud miedzi.

2. W dniach 23-25 maja w Rzeszowie odbyła się XI Konferencja Naukowo-Techniczna „Nowoczesne Kopalnie Żwiru i Piasku 2019”.
3. W dniu 12 czerwca, z inicjatywy Prezesa WUG, zorganizowano seminarium dla producentów lub ich upoważnionych przedstawicieli, importerów oraz dystrybutorów maszyn i urządzeń dla górnictwa.
4. W dniach 12-13 czerwca w Bystrej koło Bielska-Białej odbyła się Akademia BHP Wydawnictwa Górniczego pod honorowym patronatem Prezesa WUG. Konferencja stanowiła platformę wymiany poglądów i doświadczeń dla ratowników, przedstawicieli spółek górniczych oraz nadzoru górnictwa.
5. W dniach 17-19 czerwca w Ustroniu odbyła się XVI Międzynarodowa Konferencja Naukowa IPOEX 2019 „Materiały wybuchowe. Badania – Zastosowanie – Bezpieczeństwo”. Konferencję objął patronatem honorowym Prezes WUG. Głównym celem konferencji była wymiana doświadczeń świata nauki i techniki ze szczególnym zwróceniem uwagi na zagadnienia związane z wytwarzaniem i zastosowaniem materiałów wybuchowych.
6. W dniach 23-24 października w Bystrej odbyła się jesienna edycja Akademii BHP Wydawnictwa Górniczego, poświęcona chorobom zawodowym i parazawodowym, ze szczególnym uwzględnieniem chorób kardiologicznych. W wydarzeniu uczestniczyli przedstawiciele WUG.
7. W dniach 18-19 listopada w Państwowym Instytucie Geologicznym – Państwowym Instytucie Badawczym odbyły się warsztaty szkoleniowe dla pracowników organów nadzoru górnictwa z zakresu gromadzenia, przetwarzania i udostępniania informacji geologicznej. W zajęciach uczestniczyli pracownicy WUG, w tym pracownicy Archiwum Dokumentacji Mierniczo-Geologicznej WUG oraz przedstawiciele okręgowych urzędów górniczych reprezentujący specjalność geologiczną i mierniczą.
8. Zakład Ubezpieczeń Społecznych wspólnie z Uniwersytetem Śląskim w Katowicach zorganizował 21 listopada w auli Wydziału Prawa i Administracji Uniwersytetu Śląskiego w Katowicach konferencję naukową „Bezpieczeństwo i zdrowie w pracy. 15 lat prewencji wypadkowej z Zakładem Ubezpieczeń Społecznych”. W konferencji brali udział przedstawiciele WUG.

Prezes WUG jako organ wyższego stopnia poprzez swoje działania i nadzór współpracował z przedsiębiorcami wykonującymi działalność górnictwa w celu opracowania i aktualizacji standardów i wytycznych dotyczących najlepszych praktyk w odniesieniu do kontroli poważnych zagrożeń, na każdym etapie wykonywania działalności, prowadził działalność promocyjną i informacyjną w zakresie związanym z zadaniami organów nadzoru górnictwa oraz inicjował prace naukowo-badawcze oraz podejmował przedsięwzięcia w zakresie poprawy bezpieczeństwa pracy i ochrony zdrowia w całym szeroko rozumianym górnictwie.

8. Współpraca z zagranicą

W ramach współpracy pomiędzy polskimi i zagranicznymi organami nadzoru górnictwa, instytucjami Unii Europejskiej, jednostkami uniwersyteckimi i badawczymi, w roku 2019 37 pracowników urzędów górniczych udało się w 29 podróży służbowych, które miały miejsce w 7 krajach, m.in.: Belgii, Czechach, Holandii, Niemczech, Luksemburgu, Szwecji, Ukrainie. W czasie tych podróży służbowych pracownicy WUG oraz okręgowych urzędów górniczych brali udział w międzynarodowych konferencjach, podczas których uczestniczyli w obradach oraz spotkaniach, a także prowadzili konwersacje z reprezentantami administracji rządowej, świata nauki, międzynarodowych organizacji czy branży przemysłowej. Delegaci z urzędów górniczych współdziałają w również w pracach grup roboczych, które działają przy Komisji Europejskiej.

Podczas podróży służbowych zostały poruszane takie zagadnienia jak:

- problematyka dotycząca implementacji dyrektyw unijnych w zagadnieniach związanych z ochroną środowiska, bezpieczeństwem i higieną pracy oraz nadzorem rynku;
- analiza wniosków powstałych po katastrofach górniczych;
- polityka surowcowa oraz jej wpływ na branżę wydobywczą;
- bezpieczeństwo i higiena pracy w sektorze wydobywczym.

Delegaci z urzędów górniczych brali udział w czterech konferencjach, które odbyły się poza granicami kraju. Były to:

1. Międzynarodowe warsztaty pn. *Coal mining at the great depth*, Czechy – Ostrawa. Gospodarzem wydarzenia był *Institute of Geonics* w Ostrawie, który zajmuje się przede wszystkim badaniem skorupy ziemskiej oraz procesami wywołanymi działalnością człowieka, które wpływają w znacznym stopniu na

środowisko naturalne. Głównym tematem wydarzenia był problem związany z tąpnięciami oraz nowe metody ich monitorowania. W wydarzeniu wzięli również udział przedstawiciele z Czech, Australii oraz Indii.

2. Konferencja dotycząca Bezpieczeństwa i Higieny Pracy, Czechy – Jihlava. Prezes WUG wraz z I Wiceprezesem WUG ogłosili prezentację nt. *Stanu wypadkowości i działań profilaktycznych w polskim górnictwie*. Podczas tego wydarzenia poruszona została również kwestia prowadzenia nadzoru nad podziemnymi trasami turystycznymi w Republice Czeskiej.
3. V Międzynarodowa Konferencja Applied Geophysics 2019, Czechy – Ostrawa. W wydarzeniu wzięli udział liczni przedstawiciele świata nauki, takich instytucji jak: Uniwersytet Śląski, Politechnika Wrocławska, Akademia Górniczo-Hutnicza, Polska Akademia Nauk oraz Główny Instytut Górnictwa. Podczas wydarzenia prezentację oraz referat pt. *Edges of overlying seams as a factor responsible for strong mining tremors occurrence during underground hard coal extraction in the light of seismic moment tensor inversion* metod wygłosił pracownik WUG.
4. XXV Spotkanie Szefów Europejskich Urzędów Górniczych, Niemcy – Cottbus. W spotkaniu uczestniczyli przedstawiciele instytucji nadzoru górniczego 12 krajów europejskich: Austrii, Czech, Finlandii, Estonii, Irlandii, Wielkiej Brytanii, Rumunii, Serbii, Słowacji, Słowenii, Niemiec i Polski. Tematem przewodnim była *Ochrona społeczności i środowiska w aktywnych i nieczynnych kopalniach i kamieniołomach*. Trzyosobowej delegacji przewodniczył I Wiceprezes WUG. Przedstawiona została prezentacja pn. *Zespoły porozumiewawcze*. Zespoły są jedną z form współpracy urzędów górniczych z organami samorządu terytorialnego w związku z ochroną środowiska.

W roku 2019 w siedzibie Okręgowego Urzędu Górniczego w Ostrawie odbyły się robocze spotkania, w których uczestniczyli reprezentanci zarówno polskiego jak i czeskiego nadzoru górniczego. Spotkania te dotyczyły przede wszystkim udziału przedstawicieli polskich urzędów górniczych w przeprowadzaniu oględzin oraz wyjaśnianiu okoliczności przyczyny katastrofy górniczej, która miała miejsce 20 grudnia 2018 roku w czeskiej kopalni węgla kamiennego ČSM Stonava.

W dniach 17 i 18 czerwca 2019 roku w Cierlicku, w Republice Czeskiej odbyło się 24. Posiedzenie Dwustronnej Międzynarodowej Komisji ds. Współpracy przy Eksploatacji Złóż Węgla Kamiennego w Rejonie Wspólnej Czesko-Polskiej Granicy Państwowej (DMK), w którym uczestniczyli pracownicy urzędów górniczych. Stronie polskiej Komisji przewodniczył II Wiceprezes WUG. Ponadto w listopadzie odbyło się spotkanie stałych zespołów roboczych DMK ds. szkód górniczych i geologiczno-górniczego. W trakcie spotkań zostały omówione tematy dotyczące eksploatacji w górniczej strefie ochronnej granicy czesko-polskiej.

W roku 2019 komitety i grupy działające przy Komisji Europejskiej zgromadziły pracowników urzędów górniczych, którzy wzięli udział w pracach m.in.:

- Grupy współpracy administracyjnej ATEX ADCO działającej w ramach dyrektywy 2014/34/UE;
- Grupy współpracy administracyjnej ADCO działającej w ramach dyrektywy 2014/28/EU;
- Grupy eksperckiej poświęconej implementacji dyrektywy 2006/21/WE w sprawie gospodarowania odpadami z przemysłu wydobywczego;
- Stałej grupy roboczej ds. górnictwa i innych gałęzi przemysłu wydobywczego działającej w ramach komitetu doradczego Komisji Europejskiej ds. bezpieczeństwa i zdrowia w pracy;
- Grupy współpracy administracyjnej ADCO CIVEX działającej w ramach dyrektywy 2014/28/EU.

Pracownik WUG uczestniczył w spotkaniu konsultacyjnym w Brukseli pn. *Ocena dyrektywy w sprawie bezpieczeństwa działalności związanej ze złożami ropy naftowej i gazu ziemnego na obszarach morskich*.

W roku 2019 w WUG odbyło się spotkanie z przedstawicielami chińskiej Krajowej Administracji Bezpieczeństwa Kopalni Węgla Chińskiej Republiki Ludowej. Głównym tematem spotkania było bezpieczeństwo w górnictwie oraz struktura i kompetencje nadzoru górniczego w Polsce.

Realizowano działania w ramach projektu „Życie z górnictwem” (MineLife), którego partnerami są: Saksoński Wyższy Urząd Górniczy, Wyższy Urząd Górniczy wraz z Okręgowym Urzędem Górniczym we Wrocławiu oraz Urząd Marszałkowski Województwa Dolnośląskiego. Głównym celem transgranicznego projektu jest intensyfikacja instytucjonalnej i partnerskiej współpracy pomiędzy instytucjami górnictwem, jak również współpracy pomiędzy tymi instytucjami i obywatelami na terenie pogranicza dolnośląsko-saksońskiego. Jest on realizowany m.in. przez: wizyty studyjne, warsztaty branżowe oraz spotkania ewaluacyjne, które odbywają się zarówno po polskiej jak i po niemieckiej stronie granicy. W związku z zadaniami projektowymi odbyły się w Polsce: warsztaty branżowe w Sulikowie, wizyta studyjna w KGHM Polska Miedź S.A. oraz konferencja kończąca projekt w Łagowie.

W Niemczech odbyły się: spotkanie ewaluacyjne we Freibergu, trzy wizyty studyjne odpowiednio w: Caminau, Bad Schlema oraz Puschwitz.

W siedzibie WUG w dniach 28 października – 18 grudnia 2019 roku była dostępna dla zwiedzających wystawa objazdowa pn. *Rozwój górnictwa na pograniczu Saksonii i Dolnego Śląska*. W numerze 6/2019 oraz 12/2019 czasopisma *Bezpieczeństwo Pracy i Ochrona Środowiska w Górnictwie* w ramach projektu opublikowane zostały

dwa artykuły przygotowane przez niemieckich partnerów projektu: *Procedury postępowania przy usuwaniu szkód spowodowanych historycznym górnictwem w Saksonii* oraz *Rola i zadania nadzoru górniczego w procesie likwidacji zakładów górniczych w Saksonii*.

Projekt „Życie z górnictwem” (MineLife) współfinansowany jest przez Unię Europejską ze środków Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego w ramach Programu Współpracy INTERREG Polska-Saksonia 2014–2020.

9. Działalność informacyjna i wydawnicza

Urzędy górnicze jako jednostki administracji publicznej zobowiązane są do zapewnienia obywatelom dostępu do informacji publicznej. To prawo obywatelskie realizowane jest w pierwszym rzędzie poprzez Biuletyn Informacji Publicznej. BIP to system stron internetowych służący powszechnemu i bezpłatnemu dostępowi do informacji publicznej.

Strony BIP WUG, okręgowych urzędów górniczych oraz SUG były na bieżąco prowadzone i uzupełniane. Dokonywane aktualizacje dotyczyły m.in.:

- stanu przyjmowanych spraw;
- stanu bezpieczeństwa i higieny pracy w górnictwie;
- liczby przeprowadzonych kontroli;
- działalności kontrolnej urzędów górniczych;
- majątku będącego w dyspozycji urzędów górniczych.

W roku 2019, podobnie jak w latach poprzednich, najwięcej informacji publikowanych było w serwisie internetowym WUG. W dziale „Aktualności” informowano o bieżącej działalności urzędów górniczych w całej Polsce.

W roku 2019 wydano 12 numerów miesięcznika WUG „Bezpieczeństwo Pracy i Ochrona Środowiska w Górnictwie”. Opublikowano w nich 141 artykułów, w tym 32 recenzowane i 8 nierecenzowanych artykułów naukowo-technicznych oraz 18 artykułów historycznych. Spośród artykułów recenzowanych 18 przygotowali pracownicy urzędów górniczych.

Tak, jak w latach poprzednich, czasopismo składało się z trzech części. Część pierwsza – podstawowa – zawierała artykuły o charakterze naukowym i technicznym. Część drugą zajmowały stałe rubryki, tj.: opisy wypadków (z załączoną tabelą wypadkowości w górnictwie), normalizacja, kronika, przegląd aktów normatywnych, wiadomości ze świata, a także zestawienie dopuszczeń Prezesa WUG do stosowania w zakładach górniczych maszyn i urządzeń oraz materiałów i sprzętu strzałowego. Trzecia część miesięcznika dotyczyła historii i współczesności górnictwa.

W roku 2019 nakład miesięcznika wynosił 450 egzemplarzy miesięcznie. W ramach prenumeraty rozprowadzono w ciągu roku 3092 płatnych egzemplarzy miesięcznika. Około 600 z nich rozdysponowano w WUG, okręgowych urzędach górniczych i SUG. Ponadto pismo wysyłano do 13 zagranicznych urzędów górniczych, około 60 pracowników naukowych (w tym członków Rady Programowej) oraz do bibliotek naukowych, muzeów, central związkowych, administracji państwowej, władz Województwa Śląskiego, Państwowej Inspekcji Pracy, Centralnej Stacji Ratownictwa Górniczego, Górniczej Izby Przemysłowo-Handlowej, spółek wydawniczych współpracujących z miesięcznikiem oraz autorów publikacji. Wysyłka krajowa obejmowała średnio 80 bezpłatnych egzemplarzy miesięcznie.

10. Zatrudnienie i budżet

10.1. Zatrudnienie w urzędach górniczych

Według stanu na 31 grudnia 2019 roku w WUG było zatrudnionych 161 osób, w tym:

- 21 osób na stanowiskach kierowniczych;
- 49 pracowników inspekcyjno-technicznych;

- 64 pracowników merytorycznych;
- 12 pracowników administracji;
- 4 kierowców;
- 11 pracowników obsługi i dyspozytorów.

W okręgowych urzędach górniczych i SUG według stanu na 31 grudnia 2019 roku zatrudnionych było 350 osób, w tym:

- 33 osoby kierownictwa;
- 224 pracowników inspekcyjno-technicznych;
- 53 pracowników merytorycznych;
- 23 pracowników administracji;
- 12 kierowców;
- 5 pracowników obsługi.

Fluktuacja kadr w roku 2019 objęła łącznie 89 osób, z tego:

- nawiązano stosunek pracy z 8 osobami w WUG, a w okręgowych urzędach górniczych i SUG z 33 osobami;
- rozwiązano stosunek pracy w WUG z 10 osobami, a w okręgowych urzędach górniczych z 28 osobami;
- przeniesiono 10 osób do innej pracy w ramach urzędów górniczych.

10.2. Budżet

WUG w roku 2019 stanowił część 60 budżetu państwa, sklasyfikowany w:

- dziale 100 – Górnictwo i kopalnictwo, obejmujący: rozdział 10095 Pozostała działalność;
- dziale 750 – Administracja publiczna, obejmujący:
 - rozdział 75001 Urzędy naczelnych i centralnych organów administracji rządowej, tj. WUG,
 - rozdział 75007 Jednostki terenowe podległe naczelnym i centralnym organom administracji rządowej tj. okręgowe urzędy górnicze i SUG,

Wszystkie wydatki sklasyfikowane w wyżej wymienionych rozdziałach finansowane są wyłącznie z budżetu państwa. WUG jest jedynym dysponentem środków budżetowych.

Wykonanie budżetu w roku 2019 w zakresie dochodów i wydatków w wielkościach zbiorczych oraz w poszczególnych rozdziałach i paragrafach przedstawia się następująco:

Tabela 14. Dochody budżetowe WUG w roku 2019 [tys. zł]

Wyszczególnienie	Ustawa budżetowa w roku 2019	Budżet po zmianach	Wykonanie w roku 2019	4:3 (%)
1	2	3	4	5
Część – 60 budżetu ogółem	650	650	638	98,1
Dział 750 Administracja publiczna	650	650	638	98,1

Dominującą pozycję w dochodach budżetowych (75,2%) stanowią opłaty egzaminacyjne wnoszone przez osoby ubiegające się o stwierdzenie kwalifikacji określonych w Pgg.

Oplaty egzaminacyjne (wraz z opłatą za wydanie świadectwa stwierdzającego kwalifikacje) zgodnie z art. 66 Pgg w roku 2019 wynosiły 322,91 zł.

Wydatki budżetowe w części 60 budżetu państwa zostały poniesione w dziale 100 „Górnictwo i kopalnictwo” oraz w dziale 750 „Administracja publiczna”.

Tabela 15. Wydatki budżetowe WUG w roku 2019 [tys. zł]

Wyszczególnienie	Ustawa budżetowa na rok 2019	Budżet po zmianach	Wykonanie w roku 2019	4:3 %
1	2	3	4	5
Ogółem część 60	62 957	63 641	63 638	100
z tego:				
• świadczenia na rzecz osób fizycznych	47	277	277	100
• wydatki bieżące	61 050	61 282	61 279	100
• wydatki majątkowe	1 860	2 082	2 082	100

Do planowanych wydatków budżetowych WUG określonych w ustawie budżetowej na rok 2019 w wysokości 62 957 tys. zł wprowadzono zmiany decyzjami centralnymi, co zwiększyło budżet WUG do wysokości 63 641 tys. zł.

- WUG w latach 2017–2020 realizuje zadania w ramach projektu „Życie z górnictwem” (MineLife). W roku 2019 na realizację projektu WUG wydatkował 136 tys. zł.

10.2.1. Budżet w układzie zadaniowym

W roku 2019 WUG realizował wydatki według klasyfikacji budżetu zadaniowego:

- w ramach zadania 12.2 „Kształtowanie bioróżnorodności”, realizowano podzadanie 12.2.3 „Ochrona gleb i rekultywacja terenów zdegradowanych”, na które w roku 2019 przeznaczono 584 tys. zł z planowanych 584 tys. zł;
- w ramach zadania 12.4 „Gospodarka zasobami i strukturami geologicznymi”, realizowano podzadanie 12.4.2 „Nadzór i kontrola nad ruchem zakładów górniczych oraz zakładów wykonujących roboty geologiczne”, na które w roku 2019 przeznaczono 63 054 tys. zł z planowanych 63 057 tys. zł.

Wyższy Urząd Górniczy
ul. Poniatowskiego 31
40-055 Katowice
www.wug.gov.pl